

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 19.9.2007
COM(2007) 528 окончателен

2007/0195 (COD)

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**за изменение на Директива 2003/54/ЕО относно общите правила за вътрешния
пазар на електроенергия**

(представена от Комисията)

{SEC(2007) 1179}

{SEC(2007) 1180}

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

Електроенергията и природният газ са в основата на европейското благосъстояние. Без конкурентен и ефикасен европейски пазар на електроенергия и газ, гражданите на Европа ще плащат изключително високи цени за задоволяване на основните си ежедневни потребности. Пазарът на електроенергия и газ е от съществено значение и за конкурентоспособността на Европа, тъй като енергията е важен ресурс за европейската промишленост.

Освен това, конкурентният и ефикасен пазар на електроенергия и газ е необходимо условие за справяне с климатичните промени. Единствено с помощта на функциониращ пазар е възможно да бъдат разработени ефективно функциониращ механизъм за търговия с емисии и промишленост на базата на възобновяема енергия, които да постигнат амбициозната цел, поставена от Европейския съвет - до 2020 г. поне 20 % от енергията, ползвана от ЕС, да произлиза от възобновяеми източници.

На последно място, конкурентният общоевропейски пазар на електроенергия и газ е ключов за гарантиране сигурността на доставките на енергия за Европа, тъй като само един общоевропейски и конкурентен пазар изпраща правилните инвестиционни сигнали, предлага равен достъп до мрежата на всички потенциални инвеститори и предоставя реални и ефективни стимули както за операторите на мрежи, така и за производителите, да инвестират милиардите евро, които ще бъдат необходими на ЕС през следващите две десетилетия.

Процесът на либерализация на пазара на електроенергия и газ започна преди около 10 години. През тези 10 години много от гражданите на Европа се възползваха от по-големия избор и по-голямата конкуренция, придружени от по-добро обслужване и сигурност. Въпреки това, оценката, изготвена от Комисията и енергийните регулатори на Европа показва, че процесът на развитие на истински конкурентен пазар далеч не е приключил. На практика, твърде много от гражданите и дружествата на ЕС нямат реален избор на доставчик. Разпокъсаността на пазара покрай националните граници, високата степен на вертикална интеграция и високата концентрация на пазара, са в основата на липсата на истински вътрешен пазар.

От влизането в сила на настоящите директиви за електроенергия и газ през юли 2003 г., Комисията непрекъснато наблюдава тяхното прилагане и въздействието им върху пазара и поддържа връзки с всички заинтересовани страни. По-конкретно, всяка година Комисията публикува сравнителни доклади за въвеждането на вътрешния пазар на електроенергия и газ. Тя организира Европейския форум на регулаторите на електроенергия във Флоренция и Европейския форум на регулаторите на природен газ в Мадрид, където редовно се срещат министерства, национални регулаторни органи, Комисията, оператори на преносни системи, доставчици, търговци, потребители, професионални съюзи, потребители на мрежи и енергийни борси.

В края на 2005 г. Европейският съвет от Хамптън Корт отправи призив за истинска европейска енергийна политика. В отговор на този призив, на 8 март 2006 г. Комисията публикува Зелена книга за развитие на обща, съгласувана европейска енергийна политика. Общественият дебат произведе 1 680 отговора. През 2005 г. Комисията постави началото на проучване на конкуренцията на пазарите на газ и електроенергия. Проучването е в отговор на опасения, изразени от потребители и нови участници в

сектора, относно развитието на пазарите на едро на газ и електроенергия и ограничения избор за потребителите. Окончателният доклад от проучването бе приет от Комисията на 10 януари 2007 г., едновременно с обширен пакет от мерки, предлагащи нова енергийна политика за Европа.

Съобщението на Комисията от 10 януари 2007 г., озаглавено „Енергийна политика за Европа“¹, подчерта значението на завършването на вътрешния пазар на електроенергия и природен газ. То е подкрепено от обширен доклад за вътрешния пазар, от окончателните резултати от проучването на конкуренцията в сектора и от задълбочен преглед на ситуацията на националните пазари на електроенергия и газ. Едновременно с това Комисията е изготвила оценка на въздействието, за да оцени различните възможни политики, свързани със завършването на вътрешния пазар на газ и електроенергия. Оценката на въздействието включва консултация на заинтересованите страни. Попълнени са общо 339 въпросника от организации в 19 държави. Освен това са получени и 73 въпросника от организации, които не са свързани с някоя определена държава. Проведени са интервюта с 56 допълнителни заинтересовани страни, основно дружества, които биха могли да бъдат засегнати от отделянето на техните активи или от увеличените изисквания за прозрачност.

По време на пролетното си заседание от 2007 г. Европейският съвет призова Комисията да предложи допълнителни мерки, като например:

- ефективното отделяне на дейностите по доставка и производство от експлоатацията на мрежата;
- по-пълното хармонизиране на правомощията и засилване на независимостта на националните енергийни регулатори;
- изграждането на самостоятелен механизъм за сътрудничество между националните регулатори;
- създаването на механизъм, чрез който операторите на преносни системи да подобрят координирането на експлоатацията на мрежите и обезпечаването на тяхната сигурност, трансграничната търговия и експлоатацията на мрежите; както и
- по-голяма прозрачност на дейностите на енергийния пазар.

Европейският съвет подчерта и необходимостта от увеличаване на сигурността на доставките в дух на солидарност между държавите-членки.

В своята Резолюция за перспективите пред вътрешния пазар на газ и електроенергия, приета на 10 юли 2007 г., Европейският парламент изразява силна политическа подкрепа за обща енергийна политика като счита, че „разделянето на собствеността върху преносната инфраструктура е най-важният инструмент за насърчаването по недискриминационен начин на инвестициите в инфраструктурата, гарантирането на справедливи условия за достъп до мрежата за новите участници на пазара и прозрачността на пазара“. Същевременно Парламентът подчертава, че са необходими и

¹ COM(2007) 1.

други мерки и че разликите между пазарите на електроенергия и газ могат да направят наложително приемането на различни мерки за прилагане. Парламентът призовава също така и за засилено „сътрудничеството между националните регулатори на равнище ЕС, чрез организационна структура на ЕС, като начин за насърчаване на по-европейски подход към регулирането на трансграничните въпроси“.

Съветът на европейските енергийни регулатори (CEER) приветства Съобщението на Комисията от 10 януари и подкрепи призива за ново европейско законодателство за възобновяване на проекта за единен енергиен пазар. На 6 юни 2007 г. европейските енергийни регулатори публикуваха поредица от шест книги за вземане на позиция по основните въпроси в новото енергийно законодателство. Те подкрепиха по-конкретно предложенията на Комисията за засилено независимо регулаторно наблюдение на национално ниво и на ниво ЕС и за ефективно отделяне на преносните мрежи. Регулаторите отправиха изрична препоръка отделянето на собствеността върху преноса да бъде, по принцип, изискваният модел в новото законодателство на ЕС и да се прилага както към електроенергията, така и към природния газ.

Тези елементи бяха взети под особено внимание при изготвянето на настоящите предложения, които са представени по-долу.

1. ЕФЕКТИВНО ОТДЕЛЯНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ДОСТАВКА И ПРОИЗВОДСТВО ОТ ЕКСПЛОАТАЦИЯТА НА МРЕЖАТА

1.1. Съществуващите разпоредби за отделяне не са достатъчни за гарантиране на добре функциониращ пазар

Съществуващото законодателство изисква експлоатацията на мрежата да бъде правно и функционално отделена от дейностите по доставка и производство. Държавите-членки са спазили тези изисквания чрез прилагане на различни организационни структури. Няколко държави-членки са създали напълно отделно дружество за експлоатация на мрежата, докато други са създали юридически субект в рамките на едно интегрирано дружество. Изискванията за правно и функционално отделяне са допринесли положително за появата на конкурентни пазари на газ и електроенергия в няколко държави-членки.

Въпреки това, опитът показва, че когато операторът на преносна система е юридическо лице в рамките на едно интегрирано дружество, възникват три вида проблеми.

Първо, операторът на преносна система може да облагодетелства свързаните с него дружества, за разлика от трети конкурентни страни. В действителност, интегрираните дружества могат да използват активи на мрежата, за да затруднят достъпа на конкуренти. Причината за това е, че правното и функционално отделяне не разрешава основния конфликт на интереси в интегрираните дружества, при който свързаните с доставките и производството страни се стремят да максимализират своите продажби и пазарен дял, докато операторът на мрежа е длъжен да предлага недискриминиращ достъп на конкурентите. Този вътрешен конфликт на интереси е почти невъзможно да бъде контролиран чрез регулаторни мерки, тъй като е невъзможно да се проследи независимостта на оператора на преносна система в рамките на едно интегрирано дружество, без да се прибегва до изключително тежка и тромава регулация.

Второ, съгласно настоящите правила за отделяне, недискриминираният достъп до информация не може да бъде гарантиран, тъй като не съществува ефективен способ операторите на преносни системи да бъдат предпазени от съобщаване на чувствителна търговска информация на филиалите за производство или доставка на интегрираното дружество.

Трето, инвестиционните стимули в рамките на едно интегрирано дружество са деформирани. Вертикално интегрираните оператори на мрежи нямат стимули да развиват мрежата в интерес на пазара, за да улеснят по този начин достъпа на нови фирми от областта на производството или доставките; напротив, те имат интерес да ограничат новите инвестиции, когато от тях биха се възползвали конкурентите им и когато те биха засилили конкуренцията на утвърдения лидер на неговия „национален пазар“. Вместо това, инвестиционните решения, взети от вертикално интегрирани дружества обикновено са пристрастни към нуждите на свързани с тях дружества за доставка. Такива дружества съвсем не са склонни да увеличат междусистемния капацитет или капацитета за внасяне на газ и по този начин да засилят конкуренцията на националния пазар на утвърдения лидер, в ущърб на вътрешния пазар.

Накратко, дружество, което остава вертикално интегрирано, има вътрешен стимул, от една страна, да не инвестира достатъчно в нови мрежи (като се опасява, че такива инвестиции биха подпомогнали успеха на конкуренти на „неговия“ национален пазар), а от друга – когато е възможно – да облагодетелства своите собствени дружества за пласмент що се отнася до достъпа до мрежата. Това вреди на конкурентоспособността на ЕС, както и на сигурността на доставките и пречи за постигане на неговите цели по отношение на климатичните промени и околната среда.

Инвестиционните данни от последните години показват следното: вертикално интегрираните дружества например инвестират значително по-малка част от своите приходи от трансгранични такси за претоварване в нови междусистемни връзки, отколкото напълно отделените дружества. Ефективното отделяне премахва онзи вид деформирани инвестиционни стимули, които са типични за вертикално интегрираните оператори на преносни системи. По този начин то насърчава сигурността на доставките. Комисията е забелязала, че ефективното отделяне на операторите на преносни системи насърчава тяхната инвестиционна дейност. Съответните държави-членки са привлекли впоследствие нови инвеститори в инфраструктурни обекти, които например изграждат терминали за втечен природен газ (LNG).

Освен това, цената на електроенергията на различните пазари през последните години демонстрира ползите от отделяне на собствеността: през последните десет години вертикално интегрираните дружества са повишили цените повече и са поддържали по-високи цени от напълно отделените дружества.

1.2. Следователно по-ефективното отделяне на операторите на преносни системи е наложително

Конкретното предложение в това отношение показва ясно, че предпочитаният вариант за Комисията остава отделянето на собствеността. На практика това означава, че държавите-членки трябва да гарантират, че едно и също лице или едни и същи лица не могат да упражняват контрол върху предприятие за доставка, ако едновременно с това имат каквито и да било интереси или упражняват каквито и да било права върху оператор на преносна система или върху преносна система. Тази разпоредба се прилага

и обратно, тоест контрол върху оператор на преносна система изключва възможността за притежаване на интереси или упражняване на права върху предприятие за доставка.

Съгласно тази опция е позволена ситуация, в която едно и също лице, например пенсионен фонд, има неконтролиращ миноритарен интерес както в оператор на преносна система, така и в предприятие за доставка. Въпреки това, този миноритарен акционер не може да има права на блокиращ глас и в двете предприятия, нито може да назначава членове в техните управителни съвети, нито е възможно едно лице да бъде член в управителните съвети и на двете дружества. Тази опция, поставяща ясно разграничение в собствеността между операторите на преносни системи и предприятията за доставка, е най-ефективният и сигурен начин за постигане на ефективно отделяне на преносната мрежа, а по този начин - за разрешаване на вътрешните конфликти на интереси.

За да приложат тази опция, държавите-членки могат да изберат следната форма, която да подпомогне пълната защита на интересите на акционерите във вертикално интегрираните дружества. Акциите на вертикално интегрираното дружество могат да бъдат разделени, от една страна, на акции на дружеството, притежаващо преносната система, и от друга, на акции на дружеството за доставка. Впоследствие тези акции могат да бъдат прехвърлени на акционерите в предишното вертикално интегрирано дружество.

Макар Комисията да смята, че отделянето на собствеността остава предпочитаната опция, тя все пак дава и алтернативна опция за държавите-членки, които са избрали да следват друг път. Тази опция, все пак, трябва да предоставя същата гаранция по отношение на независимостта на дейностите на въпросната мрежа и същото ниво на стимули за мрежата да инвестира в нова инфраструктура, от която могат да се възползват конкурентите. Тази опция, представляваща дерогация от основния подход за отделяне на собствеността, е позната като „независим оператор на система“. Тя позволява на вертикално интегрираните дружества да запазят собствеността върху своите мрежови активи, но изисква самата преносна мрежа да се управлява от независим оператор на система – предприятие или орган, напълно отделен от вертикално интегрираното дружество, който изпълнява всички функции на оператор на мрежа. В допълнение, за да се гарантира, че операторът остава и действа напълно независимо от вертикално интегрираното дружество, трябва да се упражняват регулиране и постоянно регулаторно наблюдение.

В някои случаи вертикално интегрираните дружества могат да бъдат принудени да се освободят от някои от своите активи, по-специално от преносните си мрежи, или да прехвърлят управлението на тези активи на трета страна, за да спазят предложените изисквания за ефективно отделяне. Но ако целта е да се гарантира пълната независимост на операторите на преносни системи, не изглежда да има алтернатива на предложените опции.

Двете опции се отнасят по един и същ начин както до сектора на газ, така и до този на електроенергия. Въпреки че Комисията признава, че като цяло в момента в сектора на електроенергия в ЕС има по-голям напредък при отделянето на собствеността, Комисията не е открила убедителен аргумент за прилагане на различен подход към двата сектора. По-конкретно, основният конфликт на интереси между дейностите по доставка и производство, от една страна, и експлоатацията и развитието на мрежата, от друга, се отнася в еднаква степен и за двата сектора. Още повече, ключът към

ключване на дългосрочни споразумения за снабдяване с производители на газ нагоре по веригата не е в собствеността върху мрежата, а в наличието на силен пазар. ЕС безспорно ще остане силно привлекателен пазар за доставка на газ, въпреки структурата на собствеността на изкупуващите дружества които, след като бъдат ефективно отделени, ще могат да се съревновават за газ на равни начала. Освен това, Комисията признава, че транспортирането на газ, за разлика от преноса на електроенергия, включва физическото преместване на газови молекули по тръбопровод. Следователно операторът на преносна система има в по-голяма степен контрол при определяне на посоката на потоците и при използване на капацитета на системата. Това означава, че ефективното отделяне на газовите мрежи е поне толкова важно, колкото и това на електроенергийните мрежи.

Същевременно, с оглед насърчаване на инвестициите в нова енергийна инфраструктура на дружества за доставка и производство, настоящото предложение включва възможността за временна дерогация от правилата за отделяне на собствеността при изграждане на нова инфраструктура. Тази дерогация ще се предоставя отделно за всеки случай, като се вземат предвид икономиката на новата инвестиция, целите на вътрешния пазар, както и целта за сигурност на доставките.

Съгласно член 295 ЕО, предложението се отнася по един и същ начин както за частни, така и за публични дружества. Това означава, че независимо от своя публичен или частен характер, никое лице или група няма да може, самостоятелно или съвместно с други, да влияе върху състава на управителния съвет, гласуването или вземането на решения както на операторите на преносни системи, така и на дружествата за доставка и производство. Това гарантира, че дори дейностите по доставка и производство да са публична собственост, независимостта на публичния оператор на преносна система е гарантирана; тези предложения обаче не изискват от дружествата с държавна собственост да продадат своята мрежа на частни дружества. Например, за да спази това изискване, всяко частно юридическо лице или държавата може да прехвърли правата (които носят „влияние“) на друго публично или частно юридическо лице. Важното при всички случаи на извършване на отделяне е, че съответната държава-членка трябва да покаже, че на практика резултатите са действително ефективни и че дружествата функционират напълно отделно едно от друго, като по този начин предоставят равни условия в целия ЕС.

Най-накрая, за държави-членки, които нямат преносни системи за газ или електроенергия, а само разпределителни системи, разпоредбите за отделяне на собствеността върху преносните системи не се прилагат.

1.3. Въпроси, свързани с трети държави

Настоящото предложение изисква ефективното отделяне на операторите на преносни системи и на дейностите по доставка и производство не само на национално равнище, но и навсякъде в ЕС. Това означава по-конкретно, че никое дружество за доставка или производство, което действа някъде в ЕС, не може да притежава или управлява преносна система в която и да е друга държава-членка на ЕС. Това правило се отнася по еднакъв начин за компании от ЕС и извън ЕС.

Пакетът съдържа предпазни клаузи, които гарантират, че ако компании от трети държави желаят да придобият значителен интерес или дори контрол върху мрежа в ЕС, те ще трябва нагледно и недвусмислено да се съобразят със същите изисквания за

отделяне на собствеността, както европейските компании. Комисията може да се намеси, когато даден купувач не може да докаже пряката и непряката си независимост от дейностите по доставка и производство на енергия.

Нещо повече, добре функциониращите пазари и мрежи са от основно значение за конкурентоспособността на икономиката и за благосъстоянието на гражданите. Целта на настоящото предложение е да стимулира конкуренцията в европейските пазари на енергия и да стимулира правилното функциониране на тези пазари. В тази светлина е абсолютно необходимо – без да се накърняват международните задължения на Общността – да се гарантира, че всички икономически оператори, които действат на европейските пазари на енергия спазват и действат съобразно инвестиционните принципи на пазара. Ето защо Комисията предлага изискването лица от трети държави и трети държави да не могат да придобиват контрол върху преносна система на Общността или върху оператор на преносна система, освен ако това не е позволено в споразумение между ЕС и третата държава. Целта е да се гарантира, че дружествата от трети държави спазват същите правила, както по буква, така и по дух, които се отнасят за предприятия със седалище в ЕС, а не спрямо тях да се извършва дискриминация. Накрая, Комисията ще изготви бърз и задълбочен преглед на по-широките аспекти от външната енергийна политика на ЕС, резултатите от който ще бъдат публично достояние.

В заключение относно важния въпрос за отделянето, настоящите предложения за ефективно отделяне са необходима и решителна стъпка за постигане на интеграция на пазара в целия ЕС. В крайна сметка, тя може да подпомогне създаването на наднационални оператори на преносни системи, тъй като операторите вече не са спъвани от взаимното си недоверие. Но в същото време, ако се създадат наднационални преносни оператори, без да се гарантира пълната им независимост, съществува вероятност конкуренцията между свързаните с тях дружества за доставка и производство да бъде отслабена поради риска от сблъсък на интереси. При отсъствието на ефективно отделяне, такова сътрудничество би могло да предизвика опасения относно конкуренцията. Настоящите предложения включват в частност няколко допълнителни мерки за насърчаване интеграцията на пазара на ЕС, свързани по-конкретно с подобро сътрудничество между операторите на преносни системи.

2. УВЕЛИЧЕНИ ПРАВОМОЩИЯ И НЕЗАВИСИМОСТ НА НАЦИОНАЛНИТЕ РЕГУЛАТОРИ

2.1. Силни национални регулатори, които да упражняват надзор върху развитието на пазарите на електроенергия и газ

Съществуващите директиви за електроенергия и газ изискват от държавите-членки да създадат регулаторни органи. В някои държави-членки регулаторните органи са утвърдени органи със значителни правомощия и ресурси, които им позволяват да осигуряват добра регулация на пазара. В други държави-членки регулаторните органи са създадени наскоро и техните правомощия са по-слаби и разпръснати между различни органи. Задълбочените прегледи по държави, извършени от Комисията, разкриват тази липса на съгласуваност и, в много случаи, слабост на регулаторните органи.

Опитът на онези държави-членки, чиито пазари са отворени от няколко години, както и опитът на други сектори на комунални услуги, отворени за конкуренция, показват

еднозначно, че силните регулатори са необходими за един добре функциониращ пазар, по-специално що се отнася до използването на мрежовите инфраструктури.

Поради тези причини, настоящото предложение цели да увеличи правомощията на регулаторните органи. Най-напред, ще им бъде предоставен ясен мандат да си сътрудничат на европейско ниво, в тясно сътрудничество с Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори и с Комисията, за да осигурят конкурентен, сигурен и съхраняващ околната среда пазар на електроенергия и газ в Европейския съюз, както и ефективно отваряне на пазара за всички потребители и доставчици.

Второ, предлага се да бъдат увеличени правомощията им за регулиране на пазара, по-конкретно в следните области:

- следене на спазването от страна на операторите на преносни и разпределителни системи на правилата за достъп на трети страни, задълженията за отделяне, механизмите за балансиране, управление на претоварването и на междусистемни връзки;
- преглеждане на инвестиционните планове на операторите на преносни системи и изготвяне на оценка в годишния им доклад относно съвместимостта на инвестиционния план на операторите на преносни системи с десетгодишния европейски план за развитие на мрежата; следене на сигурността и надеждността на мрежата и преглеждане на правилата за сигурност и надеждност;
- следене на задълженията за прозрачност;
- следене на нивото на отваряне и конкуренция на пазара и насърчаване на ефективната конкуренция, съвместно с компетентните органи; както и
- гарантиране ефективността на мерките за защита на потребителите.

Електроенергията и природният газ се различават съществено от другите търгувани стоки, тъй като са продукти, основани на мрежа, които е невъзможно или скъпо да бъдат съхранявани. Това ги прави податливи на злоупотреби с пазара и поради това е необходимо регулаторният надзор върху предприятия, действащи на пазара на електроенергия и газ, да бъде увеличен. Ето защо е необходимо регулаторите да имат достъп до информацията относно оперативните решения на дружествата. Предложено е дружествата да бъдат задължени да съхраняват данните, свързани с техни оперативни решения, за срок от пет години на разположение на националните регулаторни органи, както и на разположение на органите за защита на конкуренцията и Комисията, така че тези органи да могат ефективно да контролират обвиненията в злоупотреба с пазара. Това ще ограничи обхвата на злоупотребата с пазара, ще увеличи доверието в пазара и по този начин ще стимулира търговията и конкуренцията.

Някои видове търговци (напр. банки) вече имат подобни задължения по силата на Директивата за пазари на финансови инструменти, а не би следвало да имат задължения към две страни. Ето защо, задълженията за съхранение на документацията следва да не накърняват и да бъдат в съответствие с действащото законодателство на Общността в областта на финансовите пазари. Регулаторите на енергийния пазар и на финансовите пазари трябва да си сътрудничат, за да могат да наблюдават съответните

пазари. Преди приемането на насоки, определящи изискванията за съхранение на документацията, Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори и Европейският комитет на регулаторите на ценни книжа (CESR) са поканени да сътрудничат на и да консултират Комисията относно съдържанието на тези насоки.

За да им бъде позволено да изпълняват своите задължения, на регулаторните органи ще бъдат предоставени правомощия да разследват, да изискват всяка необходима информация и да налагат възпиращи санкции. Те ще бъдат помолени да вземат изцяло предвид стремежа към енергийна ефективност при спазването на регулаторните си функции.

2.2. Видимата независимост на регулаторните органи поражда доверие в пазара

Независимостта на регулаторните органи е ключов принцип за доброто управление и необходимо условие за доверие в пазара. Съществуващото законодателство изисква регулаторните органи да бъдат напълно независими от интересите на газовата и електроенергийната промишленост. Въпреки това, в него не се посочва как да се постигне тази видима независимост и не се гарантира независимост от краткосрочни политически интереси.

Ето защо, както е подчертано от Европейския съвет в заключенията към пролетното му заседание на от 2007 г. и от Европейския парламент, увеличаването на независимостта на националните енергийни регулатори е приоритет.

Предлага се регулаторният орган да бъде правно обособен и функционално независим от други публични или частни субекти, а служителите му, както и членовете на управителния му съвет, да действат независимо от всякакви пазарни интереси и да не търсят, нито получават указания от нито едно правителство или друг публичен или частен субект. За тази цел се предлага регулаторните власти да притежават юридическа правосубектност, бюджетна независимост, необходимите човешки и финансови ресурси и независимо управление.

3. НЕЗАВИСИМ МЕХАНИЗЪМ ЗА НАЦИОНАЛНИТЕ РЕГУЛАТОРИ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО И ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ: АГЕНЦИЯТА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ЕНЕРГИЙНИТЕ РЕГУЛАТОРИ

3.1. Необходимо е положителният опит на ERGEG да премине в официална структура за сътрудничество

Въпреки че вътрешният пазар на енергия е постигнал значително развитие, съществуват пропуски в регулирането на трансгранични въпроси. За да разреши този въпрос, Комисията откри саморегулиращи се форуми като Флорентинския форум (за електроенергия) и Мадридския форум (за природен газ). Тези форуми събират на едно място заинтересованите страни, с цел да се засили сътрудничеството.

В допълнение на това, през 2003 г. Комисията създаде независима съвещателна група по въпросите на електроенергията и природния газ, наречена Европейска група на регулаторите в секторите на електроенергията и природния газ (ERGEG), която да улесни консултацията, координацията и сътрудничеството между националните

регулаторни органи в държавите-членки и между тези органи и Комисията, с оглед да се консолидира вътрешния пазар на електроенергия и природен газ. ERGEG се състои от представители на националните регулаторни органи.

Дейностите на ERGEG през последните години са допринесли положително за завършването на вътрешния пазар на газ и електроенергия чрез издаване на необвързващи насоки и отправяне на препоръки и мнения към Комисията. Въпреки това, откриването на саморегулиращи се форуми и създаването на ERGEG не даде истински тласък за разработването на общи стандарти и подходи, което е необходимо за превръщането в реалност на трансграничната търговия и развитието на първи регионални пазара и, накрая, на европейския енергиен пазар.

С течение на времето енергийният сектор става все по-сложен и обвързан с подробности и включва до голяма степен различни финансови интереси. Настоящият подход в рамките на ERGEG, който на практика се нуждае от съгласието на 27 регулатора и 30 оператора на преносни системи за постигане на споразумение, не носи достатъчно резултати. Той е довел до определен брой необвързващи кодекси и усилия за постигане на споразумения за общи подходи посредством „постепенно сближаване“, но не е довел до истински решения по трудните въпроси, които сега трябва да бъдат взети.

Понастоящем техническите правила, съгласно които трябва да работят електроенергийните дружества, „мрежови кодекси“, се различават напълно в различните държави и често дори в рамките на една-единствена държава-членка. За да бъдат интегрирани в енергийните пазари на ЕС, те трябва да преминат процес на сближаване и след това на хармонизация.

Комисията е оценила различните опции за организиране на изискваните задачи, включително дали Комисията ще бъде способна да изпълни тези задачи сама. Хармонизирането на тези въпроси, както и отбелязване на напредък в нова инфраструктура, не е задача, която обикновено попада в сферата на дейностите на Комисията. В действителност, Комисията никога не е извършвала подобна дейност. За тази цел са необходими съвместните усилия на експертния опит на 27-те национални регулаторни агенции (НРА); те са онези, които трябва да се съгласят да променят своите мрежови кодекси. На практика, само организация, извличаща своите правомощия от националните регулатори, може да обедини всички необходими ресурси на националните регулатори, което е наложително за постигане на успех по тези въпроси. Чрез своя Съвет на регулаторите – който се състои от националните регулаторни агенции – Агенцията може да разчита на състава на тези национални регулаторни агенции. Комисията не е в такава позиция.

Комисията е стигнала до заключението, че изискваните задачи могат да бъдат изпълнявани най-добре от отделна организационна структура, независима и извън рамките на Комисията. Това заключение е подкрепено както от пролетното заседание на Европейския съвет от 2007 г., така и от Европейския парламент².

² Европейският съвет се съгласява в своите заключения за създаването на независим механизъм за сътрудничество на националните регулатори и за вземане на решения за важни трансгранични въпроси, а приетият доклад на Видал Куадрас твърди, че ЕП „Приветства предложението на Комисията за засилване на сътрудничеството между националните регулатори на ниво ЕС, чрез

Ето защо бе обмислено създаването на силна мрежа от национални енергийни регулатори. Мрежата на органите за защита на конкуренцията, създадена през 2004 г. по силата на Регламент (ЕО) № 01/2003 на Съвета, служи за образец. Въпреки това, ще бъде необходимо създаването на автономни правомощия за Комисията в енергийния сектор (в момента тези правомощия съществуват единствено в областта на правилата за конкуренция). Правомощията на националните регулаторни агенции следва да бъдат, при всяко положение, разширени и хармонизирани.

Освен това, би могъл да бъде приложен моделът на системата на европейските централни банки, но той не притежава правна основа в Договора. Такъв модел просто би изисквал изменение на Договора.

Ето защо Комисията стигна до заключението, че ако трябва да бъде създадена независима организация, която да може да дава предложения на Комисията относно решения, които включват решения по същество, и да взема самостоятелни регулаторни решения, обвързващи за трети страни относно подробни технически въпроси, отнесени към тях, единственото разрешение би било да се създаде Агенция.

Основните предложени задачи ще допълват на европейско ниво регулаторните задачи, изпълнявани от националните регулатори. Структурата следва да предостави рамка за сътрудничество на националните регулатори, регулаторен преглед на сътрудничеството между операторите на преносни системи и компетентност за вземане на самостоятелни решения по отношение на инфраструктура на територията на повече от една държава-членка. Този анализ отразява принципите, заложили от Комисията в проекта за Междуйнституционално споразумение относно действащата рамка за Европейските регулаторни агенции³, по-специално що се отнася до правомощията за приемане на индивидуални решения, които са правно обвързващи за трети страни.

Следното предложение се позовава също и на опцията „ERGEG+“, спомената в Съобщението на Комисията от 10 януари 2007 г. за „Енергийна политика за Европа“⁴.

3.2. Основни задачи на предложената Агенция за сътрудничество между енергийните регулатори

Агенцията ще допълва на европейско ниво регулаторните задачи, изпълнявани на национално ниво от регулаторните органи чрез:

- *Предоставяне на рамка за сътрудничество между националните регулатори.* Предлага се да се подобри разрешаването на трансгранични ситуации. Агенцията ще изготви процедури за сътрудничество между националните регулатори, по-специално ще се отнася до обмена на информация и до разпределяне на

организационна структура на ниво ЕС, като начин за насърчаване на по-европейски подход към регулирането на трансграничните въпроси; подчертава, че Комисията следва да играе решаваща роля, като в същото време не накърнява независимостта на регулаторите; вярва, че решенията на регулаторите относно специфично определени технически и търговски въпроси следва да бъдат вземани при пълна осведоменост, като се имат предвид, когато е целесъобразно, гледните точки на операторите на преносни системи и други заинтересовани страни, и следва да бъдат правно обвързващи.“

³ COM(2005) 59.

⁴ ОВ С [...], [...] г., стр. [...].

компетенциите, когато е засегната повече от една държава-членка. Тази рамка ще насърчава и регионалното сътрудничество между националните регулатори.

- *Регулаторен надзор върху сътрудничеството между операторите на преносни системи.* Агенцията ще е отговорна за наблюдение и преглед на дейностите на Европейската мрежа от оператори на преносни системи за електроенергия и на Европейската мрежа от оператори на преносни системи за природен газ. По-конкретно, тя ще се занимава с поставяне на приоритети чрез работната програма на Мрежите, с преглед на техния 10-годишен инвестиционен план, както и с подготовката на технически и пазарни кодекси. Прегледът на инвестиционния план не накърнява отговорността на операторите на преносни системи за технически повреди, определена съгласно националното законодателство. Що се отнася до техническите и пазарни кодекси, на Агенцията ще бъде предоставено правомощието да изисква от операторите на преносни системи да променят проектите си и да обърнат по-голямо внимание на някои специфични въпроси. Тя ще може също така да препоръчва Комисията да прави тези кодекси правно обвързващи, когато доброволното им прилагане от страна на операторите на преносни системи се оказва недостатъчно или неподходящо за някои въпроси. Агенцията може да предложи промяна на изготвения от преносните оператори проект или да предложи допълнителни разпоредби на Комисията. На практика този механизъм ще придобие формата на конструктивен и непрекъснат диалог между Агенцията, операторите на преносни системи и Комисията. Намесата на Агенцията ще е ключова за гарантиране, че сътрудничеството между операторите на преносни системи е ефикасно, прозрачно и полезно за вътрешния пазар.
- *Правомощия за вземане на самостоятелни решения.* С оглед разрешаването на специфични трансгранични въпроси, се предлага на Агенцията да бъдат предоставени правомощия за вземане на самостоятелни решения за молби за освобождаване⁵ относно инфраструктурни активи от европейско значение и за режима на регулиране, приложим към инфраструктура върху територията на повече от една държава-членка. В допълнение, Агенцията ще може да взема специфични решения по отношение на индивидуални технически въпроси, когато такива са отнесени към Агенцията съгласно специфичните насоки, приети в съответствие с Директивите за газ и електроенергия, по процедурата по комитология.
- *Обща съвещателна роля.* Като цяло Агенцията ще има съвещателна роля по отношение на Комисията за въпроси, свързани с регулирането на пазара, и ще може да дава необвързващи насоки, с цел популяризиране на добри практики сред националните регулатори. Тя ще разполага и с правомощия да преразглежда, отделно за всеки случай, в светлината на изпълнителните мерки, приети от Комисията при прилагане на общностното законодателство в сектора на природния газ и електроенергията, всякакви решения, взети от национален регулаторен орган, които се отразяват пряко върху вътрешния пазар, и да дава мнение на Комисията.

Въпреки че нейните правомощия не могат да бъдат разширени, така че да обхващат и нормативните решения (като формалното приемане на задължителни насоки), като цяло новата Агенция ще играе ключова роля в изготвянето и прилагането на правилата за европейските пазари на газ и електроенергия.

⁵ Както е посочено в член 22 от Директива 2003/55/ЕО и в член 7 от Регламент (ЕО) № 1228/2003.

3.3. Управление на предложената Агенция за сътрудничество между енергийните регулатори

Институционалната рамка и принципите на управление на Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори се основават като цяло на стандартните правила и практики за регулаторни агенции на Общността.

При все това, трябва да се вземе предвид необходимостта от независимост на регулаторните функции. За тази цел, освен управителен съвет, отговорен за всички административни и бюджетни въпроси, се предлага да се създаде и Съвет на регулаторите, който да отговаря за всички регулаторни въпроси и решения. Директорът, назначаван от управителния съвет след консултиране със Съвета на регулаторите, ще бъде избран от списък, приет от Комисията. Директорът ще представлява Агенцията и ще бъде отговорен за оперативното управление. В допълнение, структурата на Агенцията предвижда Апелативен съвет, който е компетентен да обработва жалби срещу приети от Агенцията решения.

3.4. Финансови аспекти

Предложено е Агенцията да има, предвид поверените ѝ задачи, ограничен персонал от 40-50 души. Тази оценка се основава на обширния анализ за нуждата от персонал на националните регулаторни органи и внимателен анализ на минималните ресурси, необходими за изпълнение на предложените задачи, по-конкретно в светлината на възможността за използване на ресурси от националните регулаторни органи за подпомагане работата на Агенцията. Предложеният персонал съответства на нуждите на тези органи⁶. Както бе споменато по-горе, ако Комисията се опита да изпълнява задачите на Агенцията, броят на необходимия персонал би бил много по-голям.

Общите годишни разходи на Агенцията се оценяват на приблизително € 6-7 милиона на година, от които € 5 милиона за персонал (вземат се средните разходи на човек от персонала на Европейската комисия, т.е. € 0,117 милиона на година, които включват и разходи, свързани със сгради и други административни разходи), € 1 милион за оперативни разходи (срещи, проучвания, както и разходи за превод, публикуване и връзки с обществеността) и останалата част за капиталови разходи (свързани с придобиването на движимо имущество и сродни разходи) и разходи за командировки.

Годишните разходи на Агенцията ще бъдат финансирани от Общността. Агенцията има ограничени приходи, произтичащи от такси, плащани от трети страни, които се налагат, когато Агенцията взема някои решения.

3.5. Ролята на Комисията

По принцип има три различни предпазни клаузи, които гарантират позицията на Комисията и ролята ѝ като пазител на Договора.

Най-напред, ако Агенцията вземе решение, то ще бъде обвързващо единствено за специфични технически ситуации, изрично предвидени в регламента и директивите или предоставени за всеки отделен случай чрез обвързващи насоки. Извън тази рамка Агенцията не разполага с политическа свобода на действие.

⁶ Към Обяснителния меморандум ще бъде приложена схема на организационната структура.

Второ, ако сътрудничеството между операторите на преносни системи или решенията на националните регулаторни агенции заплашват ефективната конкуренция и ефикасното функциониране на пазара, Комисията бива незабавно уведомявана от Агенцията и може впоследствие да приеме необходимите мерки за регулиране на ситуацията. Комисията може да реши да действа и по собствена инициатива.

Трето, когато трябва да се вземе решение по същество, това може да бъде направено единствено от Комисията. В тези случаи Агенцията има единствено подготвителна и съвещателна роля. Правният отдел на Комисията е разгледал внимателно този текст, за да се увери, че Агенцията няма право на свобода на действие при решения по същество.

Освен това, Комисията е тази, която чрез приемането на обвързващи насоки определя в подробности ролята на Агенцията.

4. ЕФИКАСНО СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ОПЕРАТОРИТЕ НА ПРЕНОСНИ СИСТЕМИ

4.1. Необходимо е засилено сътрудничество между операторите на преносни системи за интеграция на пазарите на електроенергия и газ

За да може да бъде осъществена интеграцията на пазара, е необходимо и ефективно сътрудничество между операторите на преносни системи (ОПС) и ясна и стабилна регулаторна рамка, включително координация на регулирането. Необходимо е правилата за достъп до мрежата и оперативните правила да бъдат съвместими, необходим е ефективен обмен на информация между операторите на преносни системи и добра координация на новите инвестиции за увеличаване на междусистемните капацитети. Операторите на преносни системи на газ и електроенергия вече си сътрудничат по своя инициатива в съществуващи структури като Европейски оператори на преносни системи (ETSO) и Европейски оператори на преносни системи за природен газ (GTE). Те си сътрудничат по оперативни въпроси на регионално ниво и участват в технически организации като Съвета за координиране на преноса на електроенергия (UCTE) и Обединението за координация на обмена на енергия (EASEE—gas). Тези многопластови инициативи за сътрудничество са допринесли значително за вътрешния пазар и са подобрили ефикасността и сигурността на мрежите.

Същевременно, това доброволно сътрудничество има своите граници, както става ясно например от аварии в мрежата и временно прекъсване на електричеството, дължащи се на лоша координация на работата на мрежата или на липсващи връзки в електроенергийните и газовите мрежи, както и на трудности при предлагането и постигането на споразумение относно общи технически стандарти. Ето защо се предлага на преносните оператори да бъде възложена задачата да засилят сътрудничеството помежду си в някои ключови области, като се съсредоточат върху следните основни въпроси.

– *Разработване на пазарни и технически „кодекси“.* За интеграцията на пазарите на газ и електроенергия са необходими редица съгласувани технически и пазарни кодекси. Днес тези кодекси съществуват на национално равнище, както и под формата на препоръки на организации като UCTE или EASEE-gas. Проблемът с настоящата ситуация има три аспекта: първо, съществуващите правила не обхващат всички области, които трябва да бъдат хармонизирани, за да се постигне

интегрирано функциониране на пазара, второ, често националните кодекси не са съвместими един с друг и трето, те често не са правно обвързващи или задължаващи. Примери за тези кодекси са оперативния наръчник за сигурност и надеждност на преносните мрежи на електроенергия на UCTE и препоръките на EASEE-gas за качеството на природния газ.

- Предложението запазва доброволния процес при операторите на преносни системи като практичен начин за разработване на подробни технически и пазарни кодекси. Често тези кодекси са технически сложни и трябва да има ефикасен процес за промяната им при необходимост. Предложението добавя силен регулаторен надзор върху съдържанието и наблюдаването на спазването и изпълнението на тези правила от националните регулаторни органи, Агенцията и/или Комисията, в зависимост от характера на въпросното предложение. Когато операторите на преносни системи не успяват да постигнат споразумение за необходимите технически и пазарни кодекси или когато не ги прилагат, тези правила могат да бъдат приети чрез процедурата по комитология по предложение на Комисията.
- Настоящото предложение определя общо единадесет основни области на сътрудничество. Годишната работна програма на Европейската мрежа от оператори на преносни системи (виж глава 1.2), изготвена след консултация с всички заинтересовани страни и с новата Агенция за сътрудничество между енергийните регулатори (виж глава 3), ще определи приоритетите и ще обясни по-подробно какви технически и пазарни кодекси са необходими. Сътрудничеството между операторите на преносни системи следва да включва и наблюдаване на прилагането на техническите и пазарни кодекси.
- *Научноизследователска и иновационна дейност от общ интерес:* Сътрудничеството между операторите на преносни системи следва да създаде рамка за идентифициране, финансиране и управление на научноизследователската и иновационната дейност, необходима за стимулиране на стабилното техническо развитие и еволюция на европейските мрежи за електроенергия и газ, по-конкретно за да насърчи сигурността на доставките и енергийната ефективност, както и за да позволи навлизането на нисковъглеродните технологии.
- *Координация на експлоатацията на мрежата.* Сътрудничеството между операторите на преносни системи включва общата експлоатация на мрежи съгласно установените пазарни и технически кодекси. То се отнася също така и до обмена на оперативна информация за мрежата и координираното публикуване на информация за достъп до мрежата, например чрез обща платформа за прозрачност.
- *Планиране на инвестициите.* За да се осигури достатъчен капацитет за пренос, който да задоволи търсенето и да интегрира националните пазари, операторите на мрежи ще се нуждаят от координирано дългосрочно планиране на развитието на системата, за да планират инвестициите в мрежи и да наблюдават развитието на капацитетите на преносните мрежи. Идеята е, че Европейската мрежа от оператори на преносни системи ще публикува планове за развитие на мрежата, за да включи моделирането на интегрираната мрежа, сценарий на развитие и оценка на устойчивостта и предавателната способност на интегрираната система. Тези планове за развитие следва да бъдат насочени към бъдещето (напр. поне за 10 години напред), така че да позволят ранното откриване на инвестиционни пропуски, по-специално като се имат предвид трансграничните капацитети.

За последните две от тези задачи по-конкретно, регионалните инициативи играят положителна роля за интегрирането на пазара. Сътрудничеството между операторите на преносни системи на европейско ниво трябва непременно да бъде допълнено на регионално ниво, за да се гарантира действителен практически напредък, оптимално управление на мрежата⁷ и целесъобразно планиране и реализиране на инвестициите. Регулаторната рамка следва да насърчава развитието на регионални инициативи между операторите на преносни системи и регулаторните органи, както е например случаят с Регионални инициативи, водени от ERGEG, и инициативи като Петстранния форум в Северозападна Европа и както се препоръчва от главните заинтересовани страни, като Eurelectric.

4.2. Подобен механизъм за сътрудничество

Важно е структурите за сътрудничество на операторите на преносни системи да получат пълно признание на европейско равнище, че имат властта за извършване на гореспоменатите задачи. За тази цел, Комисията официално ще повери тези задачи на Европейските мрежи от оператори на преносни системи (на газ и електроенергия).

Подобно на дружествата, операторите на преносни системи трябва да бъдат прозрачни относно начина, по който си сътрудничат. Сътрудничеството може да се гради върху съществуващи структури като GTE и ETSO. Въпреки това, задачите и отговорностите, наложени на операторите на преносни системи означават, че ще има нужда от постоянна структура за сътрудничество на централно ниво, както за организирането, така и за практическите инструменти за планиране и експлоатиране на мрежите.

Агенцията за сътрудничество на енергийните регулатори ще наблюдава как Европейската мрежа от оператори на преносни системи изпълнява възложените ѝ задачи.

Намесата и консултацията на заинтересованите страни, като например производители, доставчици, клиенти и оператори на разпределителни системи ще се превърнат в стандартна практика за операторите на преносни системи от началото на работата им по определен въпрос. За тази цел, консултации със заинтересовани страни ще бъдат правени при всеки проект на пазарен или технически кодекс, изготвян от операторите на преносни системи, и ще им бъде давана възможността да отправят забележки относно годишната работна програма на операторите на преносни системи. Агенцията ще упражнява надзор върху правилното протичане на консултацията.

5. ПОДОБРЯВАНЕ НА ФУНКЦИОНИРАНЕТО НА ПАЗАРА

Настоящото предложение цели също така да усъвършенства законодателната рамка с цел да улесни достъпа на трети страни до ключова инфраструктура, да увеличи прозрачността на пазара, да засили пазарната интеграция и да подобри достъпа за клиенти на дребно.

⁷ Например, ясно е, че в областта на електроенергетиката определянето на техническите кодекси трябва да бъде установено за всяка синхронизирана зона за някои въпроси.

5.1. Режим на освобождаване

Настоящото законодателство позволява ключова нови инфраструктурни съоръжения да бъде освободена от правилата за регулиран достъп на трети страни за неопределен период от време. Няколко инфраструктурни съоръжения бяха изградени или са в процес на изграждане, включително междусистемни връзки за газ и електроенергия и съоръжения за втечен природен газ, възползвайки се от тази възможност. По този начин бе постигнат напредък с проекти, които са благоприятствали сигурността на доставките и конкуренцията. Същевременно досегашният опит показва, че предприемачите, регулаторните органи и Комисията могат да извлекат полза от рационализирането на процедурата по кандидатстване и получаване на освобождавания, както и от изясняването на някои от условията. Ето защо Комисията предлага да изготви насоки, които да подпомогнат кандидатите и регулаторите при прилагане на условията за освобождаване. За да се гарантира оптималното използване на инфраструктурата от пазара, се предлага да се направят общоприложими минималните изисквания по отношение на разпоредбите за разпределение на капацитети и управление на претоварването за новата инфраструктура, които досега са били прилагани за всеки отделен случай.

5.2. Прозрачност

Вътрешният пазар на електроенергия и газ страда от липсата на ликвидност и прозрачност, което пречи на ефективното разпределение на ресурсите, ограничава възможностите за хеджиране на рискове и навлизането на нови участници. Доверието в пазара, неговата ликвидност и броят участници на пазара трябва да бъдат увеличени, като се увеличи наличната информация за пазара.

Настоящите изисквания спрямо прозрачността се съсредоточават върху публикуването на капацитета на мрежата, така че участниците на пазара да могат да виждат дали има наличен капацитет и дали целият наличен капацитет се предлага на пазара. Същевременно участниците на пазара трябва да имат и еднакъв достъп до информацията, която определя измененията на цените на едро.

В момента участниците, които са отговорни за по-голямата част от потока на газ и електроенергия, и които притежават повечето активи на пазара, имат по-голям и по-добър достъп до информация, отколкото новите участници. В областта на електроенергия съществуват изисквания под формата на насоки, приложени към регламента, определящ изискванията за прозрачност при производството на електроенергия, но в момента не съществуват подобни изисквания по отношение на природния газ. Ето защо се предлага изискванията за прозрачност да обхванат и запасите от газ, прогнозите за търсене и предлагане, разходите за балансиране на системата и търгуването.

Правилното и пълното прилагане на тези изисквания трябва да бъде контролирано и следено от националните регулаторни органи и следователно техните правомощия трябва да бъдат съответно увеличени.

Що се отнася до прозрачността при дериватите и финансовите инструменти, за които тези предложения не предвиждат допълнителни изисквания за съответните дружества, Комисията ще разгледа този въпрос в подробности и ще стигне до заключение към средата на 2008 г. Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори и

Европейският комитет на регулаторите на ценни книжа са поканени да си сътрудничат при по-пълното проучване и консултация по въпроса дали сделките с договори за доставка на газ и електроенергия и газови и електроенергийни деривати трябва да подлежат на предварителни или последващи изисквания за прозрачност.

5.3. Достъп до хранилища

Съгласно съществуващата директива за вътрешния пазар на газ, когато хранилището е съоръжение от основно значение за доставките за клиенти, операторите на хранилища трябва да предоставят достъп на трети страни. Държавите-членки следва да изберат дали да осигурят достъп до тези съоръжения за съхранение по условия, определени от регулатора, или като задължат операторите на системи за съхранение да договорят условия за достъп с клиентите. Изискванията в директивата се ограничават до принципи положения и предоставят голяма свобода на държавите-членки при определяне на тяхната регулаторна рамка. Впоследствие тези принципи придобиха облик чрез Мадридския форум, по време на който всички участници се съгласяват доброволно да спазват „Насоки за добри практики при даване на достъп на трети страни за оператори на системи за съхранение“ (GGPSSO). ERGEG обаче стигна до заключението, че цялостното прилагане на тези насоки е слабо.

За да бъдат ефективно прилагани насоките, Комисията предлага четири мерки:

- Принципите в насоките да се направят правно обвързващи и да се позволи подробно прилагане на насоките посредством процедурата по комитология;
- Да се осигури правно и функционално отделяне на операторите на хранилища, които са част от предприятията за доставка;
- Да се увеличат правомощията на националните регулаторни органи за упражняване на надзор върху достъпа до хранилища;
- Да се изисква яснота на регулаторния режим, който се прилага към съоръженията за съхранение.

За да се направят насоките правно обвързващи, обхватът на регламента ще бъде разширен, за да определи по какъв начин операторите на хранилища трябва да предоставят услуги за достъп на трети страни, как те ще разпределят капацитета и как ще управляват претоварването. Той ще определи също така и изискванията за прозрачност и ще предложи мерки за изграждане на вторичен пазар на складов капацитет. Тези правила следва да гарантират, че целият складов капацитет, достъпен за трети страни, се предлага на пазара по недискриминиращ и прозрачен начин и че презапасяването с капацитет силно се обезкуражава. Тези правила ще гарантират и спазването на предложените минимални изисквания за освободените инфраструктурни обекти.

Чрез изискването за правно и функционално отделяне на операторите на системи за съхранение, ефективният достъп до хранилища ще бъде значително увеличен. Фактът, че в настоящия момент доставчиците трябва да се обърнат към своите конкуренти, за да сключат договор за пространството за съхранение, от което се нуждаят, не увеличава доверието в пазара и е сериозна пречка за навлизането на нови участници. Изискването за отделени оператори на системи за съхранение ще подобри тази ситуация и ще

позволи на конкурентите и регулаторите да следят дали целият наличен капацитет се предлага на пазара.

Комисията предлага да премахне двусмислието, което съществува спрямо съотношението на капацитета за съхранение, предлаган на пазара, като изисква от всички държави-членки да определят общодостъпни критерии за това кога и как се прилага достъпът за трети страни до хранилища. Впоследствие регулаторът е този, който има задачата да контролира дали тези критерии се прилагат правилно към всички хранилища.

5.4. Достъп до терминали за втечен природен газ

Ролята на втечения природен газ в доставките на газ за Европейския съюз става все по-важна и понастоящем се планират или са в процес на осъществяване много инвестиции в терминали за втечен природен газ. Поради тази причина са необходими прозрачни правила за достъп до терминали за втечен природен газ. Регулаторите са установили необходимостта, а ERGEG е изготвила насоки с цел създаване на общ подход към достъпа на трети страни до терминали за втечен природен газ.

Въпреки че много от изградените терминали за втечен природен газ са се възползвали от възможността за освобождаване от достъп на трети страни и регулаторна намеса по член 22 от Директивата, има терминали за втечен природен газ, към които се прилагат правилата за достъп на трети страни. Тъй като настоящата директива налага единствено общото изискване достъпът да бъде регламентиран, това оставя място за различно тълкуване сред държавите-членки. Освен това, освобождаването по член 22 е винаги временно и когато периодът на освобождаване изтече, терминалите за втечен природен газ ще станат регулирани. Ето защо Комисията предлага да наложи по-ясно определени правила за достъп на трети страни до терминали за втечен природен газ. За да се направят насоките правно обвързващи, обхватът на регламента ще бъде разширен, за да определи по какъв начин операторите на терминали за втечен природен газ следва да предоставят услуги за достъп на трети страни, как те ще разпределят капацитета и как ще управляват претоварването. Той ще определи също така и изискванията за прозрачност и ще предложи мерки за изграждане на вторичен пазар на капацитет на терминал. Тези правила ще гарантират и спазването на предложените минимални изисквания за освободените инфраструктурни обекти.

5.5. Дългосрочни споразумения за доставка

Двустранните договори за доставка надолу по веригата дават възможност на енергоемките отрасли да придобият по-предвидими цени. Същевременно такива споразумения крият риск от изключване на крайните звена на пазара и, по този начин, от ограничаване на конкуренцията. За да се намали несигурността на пазара, в следващите няколко месеца Комисията ще предостави подходящи напътствия за съвместимост на дългосрочните двустранни договори за доставка надолу по веригата със законодателството на ЕО в областта на конкуренцията.

5.6. Рамка за постепенното изграждане на европейски пазар на дребно

Нито в пазара на електроенергия, нито в пазара на газ е все още възможно да се говори за европейски пазар на дребно (домакинства и малки предприятия), тъй като потребителите, въпреки че имат избор, са все пак принудени да избират доставчик,

установен в същата страна. Установяването на истински европейски пазар за крайните потребители е главната цел на вътрешните пазари на електроенергия и газ: той е необходим за създаване на конкурентни пазари и за постигане на максимална ефикасност. Либерализацията на пазара на дребно е важна, за да се гарантира, че всички граждани на ЕС ще се възползват от конкуренцията. Ако либерализацията се прилага само към големи потребители, ще се окаже, че европейските домакинства субсидират тяхната промишленост и инвестиционните сигнали за ново производство и доставка на енергия ще бъдат изкривени. От 1 юли 2007 г. всички пазари на дребно в ЕС са отворени за конкуренция, но на практика много потребители са обвързани с историческите си доставчици поради липсата на изискваната подходяща правна рамка. Европейски пазар на дребно може да бъде изграден единствено поетапно. За да стимулира този процес, Комисията възнамерява да открие форум за пазара на дребно, по подобие на положителния опит от Флорентинския и Мадридския форум. Този форум ще позволи вниманието да се насочи към специфични въпроси от пазара на дребно и ще служи за платформа на заинтересовани страни за насърчаване изграждането на пазар на дребно върху територията на целия ЕС. Форумът ще предостави насоки относно предлаганите задължения към държавите-членки и регулаторните органи за установяване на ясни правила за конкуренцията в пазара на дребно, с цел постепенно хармонизиране на пазарните правила за позволяване на трансгранични пазари на дребно.

Добре функциониращите пазари на дребно ще играят важна роля и за повишаване на осведомеността на хората за потреблението на енергия в домакинството и за разходите за енергия, тъй като всички мерки за намаляване на емисиите на въглероден двуокис изискват подкрепа от страна на домакинствата. Конкуренцията в доставките за домакинствата ще увеличи тяхната осведоменост относно енергията. Същевременно настоящите практики, при които потребителите получават единствено крайната сметка за своето годишно потребление на енергия, не създават такава осведоменост, нито позволяват на доставчиците да развият конкурентни услуги, които правят разграничение между домакинствата със специфични нужди. Ето защо доставчиците трябва да дават повече информация, за да са сигурни, че потребителите са по-често осведомявани за своето потребление на енергия и разходи.

Очевидно е, че свободата на избор за потребителите трябва да бъде придружена от силни гаранции за правата на потребителите. Потребителите в неизгодно положение вече имат високо ниво на защита по силата на настоящата директива, за да им бъде осигурен достъп до енергията, от която се нуждаят за нормално съществуване. Тези мерки обаче са били неправилно прилагани в някои страни и, с цел да изясни рамката, Комисията предлага да определи някои обвързващи насоки. В същото време, Комисията предлага да увеличи правата на всички потребители, като освен всичко друго им дава правото да сменят доставчика си по всяко време и изисква от енергийните дружества да уредят сметките не по-късно от един месец след смяната на доставчика.

Най-накрая, Комисията е стигнала до заключението, че съществуващите правила за правно и функционално отделяне по отношение на операторите на разпределителни системи (ОРС) са достатъчни. Следователно тя не възнамерява да обхване операторите на разпределителни системи в правилата за отделяне на собствеността, разгледани в глава 4.

6. СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА УВЕЛИЧАВАНЕ НА СИГУРНОСТТА НА ДОСТАВКИТЕ

6.1. Наблюдаване на сигурността на доставките от страна на операторите на преносни системи

Важно е да се гарантира, че системите за електроенергия и газ могат да задоволят търсенето дори и по време на върхово потребление. При електроенергията това е възможно единствено когато има достатъчно производствен капацитет (адекватност на производството) и когато мрежата е способна да транспортира енергията от производителите до крайните потребители (адекватност на мрежата). При природния газ трябва да има достатъчно капацитет за внасяне и съхранение на газ.

Директива 2005/89/ЕО изисква от националните регулатори, с помощта на операторите на преносни системи, да докладват всяка година на Комисията относно сигурността на доставките на електроенергия. Директива 2004/67/ЕО изисква от държавите-членки да докладват за положението със сигурността на доставките на газ и за регулаторната рамка за повишаване на инвестициите в инфраструктура. Предложените изменения на Регламент (ЕО) № 1228/2003 и Регламент (ЕО) № 1775/2005 поставят задачата за изготвяне на прогнози за адекватността на системата за всяко лято и всяка зима, както и в дългосрочен план, на Мрежата от оператори на преносни системи. Необходима е европейска перспектива за вземане предвид на възможностите за износ и внос на електроенергия и газ при върхово потребление. Поради трансграничните потоци на електроенергия и газ във вътрешния пазар, перспективите трябва да бъдат изготвяни на европейско ниво.

6.2. Сътрудничество между държавите-членки

Законодателството на ЕС разполага с два инструмента, които разглеждат въпроса за сигурността на доставките на газ. Първо, с Директива 2003/55/ЕО се въвеждат общи задължения за наблюдение за държавите-членки. Второ, Директива 2004/67/ЕО се отнася конкретно до мерките за гарантиране сигурността на доставките на природен газ. С тази директива се създава Група по координацията на природния газ и се определя „Механизъм на Общността“ в случай на смущения в доставките.

Тези инструменти предвиждат координационна платформа. Те не определят целеви количества по отношение на сигурността на доставките, нито налагат задължение по отношение на запасите от газ. Най-накрая, те не осигуряват рамка за регионално сътрудничество в случай на сериозни смущения в доставките.

Директива 2004/67/ЕО е транспонирана едва наскоро от държавите-членки. Член 10 от нея предвижда най-късно до 19 май 2008 г. Комисията да докладва относно нейното прилагане и по-специално относно ефективността на инструментите и може да даде допълнителни предложения относно сигурността на доставките. По-конкретно, този доклад ще разгледа мерките за сигурността на доставките във връзка със запасите от газ.

За тази цел, като първа стъпка, настоящите предложения не променят Директива 2004/67/ЕО, а само разглеждат два въпроса:

- *Увеличени задължения за прозрачност на равнището на търговските запаси.* Всеки оператор на хранилище ще има задължението да публикува ежедневно данните за

обема на газа в помещенията си. Това задължение ще увеличи значително взаимното доверие за регионално и двустранно сътрудничество в случай на сериозни смущения в доставките.

- *Солидарност.* Предложено е държавите-членки да си сътрудничат за насърчаване на регионалната и двустранна солидарност. Целта на това сътрудничество е да реагира на ситуации, които биха могли преминават в сериозни смущения в доставките на газ за дадена държава-членка. Примери за подобно сътрудничество са рационализиране на националните мерки за действие при аварийни ситуации и изготвянето на практически аспекти за предоставяне на взаимна помощ. Ако е необходимо, Комисията ще приеме насоки за регионално сътрудничество за солидарност.

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

за изменение на Директива 2003/54/ЕО относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност и по-специално член 47, параграф 2, член 55 и член 95 от него,

като взеха предвид предложението на Комисията⁸,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет⁹,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите¹⁰,

като действат в съответствие с процедурата, предвидена в член 251 от Договора¹¹,

като имат предвид, че:

- (1) Вътрешният пазар на електроенергия, който бива постепенно създаван на територията на Общността от 1999 г. насам, е предназначен за предоставянето на реален избор за всички потребители в ЕС, били те граждани или предприятия, на нови възможности за развиване на стопанска дейност и по-интензивна трансгранична търговия, с цел да се осигури повишаване на ефективността, конкурентни цени, по-високи стандарти на услугите, сигурност на доставките и устойчиво развитие.
- (2) Директива 2003/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и отменяща Директива 96/92/ЕО¹² има значителен принос за създаването на вътрешен пазар на електроенергия.
- (3) Въпреки това понастоящем на нито едно предприятие от Общността не може да бъде гарантирано правото да продава електроенергия в която и да е държава-членка при условия на равнопоставеност, без дискриминация и пречки. По-специално, все още не във всички държави-членки съществува

⁸ ОВ С [...], [...], стр. [...].

⁹ ОВ С [...], [...], стр. [...].

¹⁰ ОВ С [...], [...], стр. [...].

¹¹ ОВ С [...], [...], стр. [...].

¹² ОВ L 176, 15.7.2003 г., стр. 37.

недискриминационен достъп до мрежата и еднакво ефективно ниво на регулаторен надзор, тъй като настоящата законодателна рамка е недостатъчна.

- (4) Съобщението на Комисията от 10 януари 2007 г., озаглавено „Енергийна политика за Европа“¹³, подчертава колко е важно да бъде завършен вътрешният пазар на електроенергия и да бъдат създадени условия на равнопоставеност за всички регистрирани в Общността електроенергийни предприятия. Съобщението за вътрешния енергиен пазар¹⁴ и окончателният Доклад за проучването на конкуренцията в сектора¹⁵ показват, че сегашните правила и мерки не осигуряват необходимата рамка за постигане на целта — добре функциониращ вътрешен пазар.
- (5) Без ефективно отделяне на мрежите от дейностите по производство и доставка остава вътрешно присъщият риск от дискриминация не само в експлоатацията на мрежата, но и в стимулите на вертикално интегрираните предприятия да инвестират адекватно в мрежите си.
- (6) Действащите правила за юридическо и функционално отделяне не са довели до ефективно отделяне на операторите на преносни системи. На заседанието си в Брюксел на 8 и 9 март 2007 г. Европейският съвет прикани Комисията да разработи законодателни предложения за ефективното отделяне на дейностите по доставка и производство от експлоатацията на мрежите.
- (7) Единствено отстраняването на вътрешно присъщата склонност на вертикално интегрираните предприятия да дискриминират конкурентите си по отношение на достъпа до мрежите и инвестициите може да осигури ефективно отделяне. Отделянето на собствеността, състоящо с в определянето на собственика на преносната мрежа за неин оператор, независим от свързаните с доставката и производството интереси, е най-ефективният и стабилен начин за разрешаване на вътрешно присъщия конфликт на интереси и за гарантиране на сигурност на доставките. Поради тази причина в своята Резолюция за перспективите за вътрешния пазар на газ и електроенергия, приета на 10 юли 2007 г., Европейският парламент разглежда отделянето на собствеността на равнище пренос като най-ефективния инструмент за стимулиране на инвестициите в инфраструктура по недискриминационен начин, на равнопоставения достъп на нови участници до мрежата и на прозрачността на пазара. За тази цел от държавите-членки следва да се изискват гаранции, че едно и също лице или едни и същи лица нямат право да упражняват контрол, включително чрез правото на миноритарните акционери да блокират решения от стратегическо значение, например относно инвестициите, върху предприятие за доставка, ако едновременно с това имат каквито и да е интереси или упражняват каквито и да е права върху оператор на преносна система или върху преносна система. По същата логика правото на контрол над оператор на преносна система следва да изключва възможността за упражняване на каквито и да е интереси или права по отношение на предприятието за доставка.

¹³ COM(2007) 1.

¹⁴ Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно перспективите за вътрешния пазар на газ и електроенергия - COM(2006) 841.

¹⁵ Съобщение на Комисията „Секторно проучване по член 17 от Регламент (ЕО) № 1/2003 на пазара на газ и електроенергия (окончателен доклад)“ - SEC(2006) 1724.

- (8) Поради факта, че отделянето на собствеността изисква в някои случаи реструктурирането на предприятия, на държавите-членки следва да бъде дадено допълнително време за прилагането на съответните разпоредби. Освен това с оглед на **вертикалните връзки между** секторите на електроенергията и природния газ, разпоредбите за отделяне следва да се прилагат и в двата сектора.
- (9) За да се гарантира пълната независимост на експлоатацията на мрежите от свързаните с доставката и производството интереси и за да се предотврати обменът на поверителна информация, едно и също лице не следва да бъде член на управителните съвети едновременно на оператор на преносна система и на предприятие, изпълняващо най-малко една от функциите производство или доставка. По същата причина едно и също лице не следва да има правото да назначава членове на управителните съвети на оператор на преносна система и едновременно с това да има каквито и да е интереси в предприятието за доставка.
- (10) Създаването на оператори на системи, които не зависят от интересите от сектора на доставката и производството, би трябвало да даде възможност на вертикално интегрираните дружества да запазят собствеността си върху свързаните с мрежите активи, като едновременно с това изпълняват изискването за ефективно разделяне на интересите при условие, че независимият оператор на система изпълнява всички функции на мрежов оператор, и при наличието на подробни законови разпоредби и засилен регулаторен надзор.
- (11) Когато предприятието, което притежава преносна система, е част от вертикално интегрирано предприятие, на държавите-членки следва да бъде даден избор между отделяне на собствеността и, като дерогация, създаване на оператори на системи, които не зависят от свързаните с доставката и производството интереси. Пълната ефективност на решението за създаването на независим оператор на система трябва да бъде гарантирана с помощта на специални допълнителни разпоредби. Затова с цел напълно да бъдат защитени интересите на акционерите във вертикално интегрираните дружества държавите-членки следва да имат възможността да избират как да прилагат отделянето на собствеността — чрез пряко прехвърляне или чрез разделяне на акциите на интегрираното дружество на акции на оператора на мрежа и акции на оставащото дружество за доставка и производство при условие, че са спазени изискванията за отделяне на собствеността.
- (12) Прилагането на ефективно отделяне следва да бъде съобразено с принципа на недискриминация между публичния и частния сектор. За тази цел едно и също лице не следва да има възможността да упражнява каквото и да е влияние, поотделно или заедно с други лица, върху състава, гласуването или вземането на решения от органите едновременно на операторите на преносни системи и на предприятията за доставка. При условие, че съответната държава-членка може да покаже, че горепосоченото изискване е спазено, два отделни публичноправни субекта биха могли да контролират дейностите по производството и доставката, от една страна, и дейностите по преноса, от друга страна.
- (13) Пълното отделяне на дейностите по експлоатацията на мрежите и доставката следва да се въведе в цялата Общност, така че да не се допуска нито един оператор на мрежа или свързаните с него дружества да имат дейности по доставка или производство в която и да е държава-членка. Това правило следва

да се прилага по еднакъв начин за дружества от ЕС и извън ЕС. За да се гарантира, че дейностите по експлоатацията на мрежите и по доставката са разделени в цялата Общност, регулаторните органи следва да получат правомощията да отказват издаване на сертификат на операторите на преносни системи, които не спазват разпоредбите за отделяне. За да осигури последователното прилагане на тези разпоредби и изпълнението на международните задължения на Общността, Комисията следва да получи правото да преразглежда решенията за издаване на сертификати, взети от регулаторните органи.

- (14) Сигурността на енергоснабдяването е основен елемент от обществената сигурност и следователно е неразривно свързана с ефективното функциониране на пазара на електроенергия в ЕС. Електроенергията може да достигне до гражданите на ЕС единствено посредством мрежата. Функциониращите пазари на електроенергия и по-специално мрежите и другите активи, свързани с електроснабдяването, са от основно значение за обществената сигурност, за конкурентоспособността на икономиката и за благосъстоянието на гражданите на Общността. Общността смята, без да това да засяга международните ѝ задължения, че секторът на преносните електроенергийни системи е от голямо значение за нея и следователно има необходимост от допълнителни защитни мерки по отношение на влиянието на трети държави, за да бъдат избегнати всякакви рискове за обществения ред и сигурност в Общността и за благосъстоянието на гражданите ѝ. Такива мерки са необходими по-специално за осигуряването на съответствие с правилата за ефективно отделяне.
- (15) Недискриминационният достъп до разпределителната мрежа определя достъпа надолу по веригата до клиентите на дребно. Обхватът на дискриминацията по отношение на достъпа на трети страни и на инвестициите все пак е от по-малко значение на равнище разпределение отколкото на равнище пренос, защото на равнище разпределение претоварването и влиянието на свързаните с производството интереси обикновено са по-слаби отколкото на равнище пренос. Освен това функционалното отделяне на операторите на разпределителни системи съгласно Директива 2003/54/ЕО е задължително едва от 1 юли 2007 г. и въздействието му върху вътрешния пазар тепърва ще бъде оценявано. Действащите правила за юридическо и функционално отделяне могат да доведат до ефективно отделяне при условие, че бъдат по-ясно определени и правилно прилагани, а спазването им — стриктно контролирано. За да бъдат създадени условия на равнопоставеност на пазара на дребно, дейностите на операторите на разпределителни системи следва да бъдат под надзор, за да не им се дава възможност да се възползват от вертикалната си интеграция по отношение на конкурентното си положение на пазара, особено по отношение на дребните вътрешни и външни клиенти.
- (16) Директива 2003/54/ЕО въведе изискване държавите-членки да създадат регулатори със специални компетенции. При все това опитът показва, че в много от случаите ефективността на надзора често е ограничена от липсата на независимост на регулаторите от правителството и на недостатъчните им правомощия и свобода на действие. Поради тази причина на срещата в Брюксел на 8 и 9 март 2007 г. Европейският съвет прикани Комисията да разработи законодателни предложения за по-нататъшна хармонизация на правомощията и за повишаване на независимостта на националните енергийни регулатори.

- (17) Енергийните регулатори трябва да могат да вземат решения по всички въпроси, свързани с надзора, за да функционира правилно вътрешният пазар, и да бъдат напълно независими от всякакви други обществени или частни интереси.
- (18) Енергийните регулатори следва да имат правото да издават решения със задължаваща сила по отношение на електроенергийните предприятия и да налагат ефективни, целесъобразни възпиращи санкции на предприятията, които не изпълняват задълженията си. Те следва да получат и правомощия да вземат решения, независимо от прилагането на разпоредбите за защита на конкуренцията, относно въвеждането на всякакви подходящи мерки за стимулиране на ефективната конкуренция, необходима за правилното функциониране на пазара, както и да осигуряват висок стандарт на обществените услуги в съответствие с изискванията за отваряне на пазара и защита на уязвимите потребители и да гарантират пълната ефективност на мерките за защита на потребителите. Посочените разпоредби следва да не накърняват нито правомощията на Комисията относно прилагането на правилата за защита на конкуренцията, включително проучването на дружествените сливания с общностно измерение, нито правилата за вътрешния пазар като свободното движение на капитали.
- (19) Вътрешният пазар на електроенергия страда от липсата на ликвидност и прозрачност, което пречи на ефективното разпределение на ресурсите, хеджирането на рисковете и навлизането на нови участници на пазара. Доверието в пазара, ликвидността му и броят на участниците трябва да се увеличат и следователно трябва да се подсили регулаторният надзор над предприятията за доставка на електроенергия. Тези изисквания следва да не накърняват и да бъдат в съответствие с действащото законодателство на Общността относно финансовите пазари. Енергийните регулатори и регулаторите на финансовите пазари трябва да си сътрудничат, за да могат да наблюдават съответните пазари.
- (20) Преди приемането от страна на Комисията на насоки за по-подробно определяне на изискванията за съхранение на документацията, Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори и Европейският комитет на регулаторите на ценни книжа (CESR) следва съвместно да извършат проучване и да дадат препоръки на Комисията относно съдържанието на насоките. Агенцията и Комитетът следва да си сътрудничат и при по-нататъшното проучване и формулиране на препоръки по въпроса дали сделките с договори за доставка на електроенергия и с електроенергийни деривати също следва да отговарят на изискванията за прозрачност преди и след сключването на сделките и какво би следвало да съдържат тези изисквания.
- (21) Изискванията за обществените услуги и общите минимални стандарти, които произтичат от тях, трябва да бъдат още по-строги, за да се гарантира на всички потребители възможността да извлекат ползи от конкуренцията. Достъпът до данните за потреблението е ключов аспект на доставката за клиентите, които трябва да имат достъп до отнасящите се до тях данни, за да могат да отправят покани към конкурентни предприятия за представяне на предложения на базата на тази информация. Потребителите също трябва да имат правото да бъдат надлежно информирани за консумацията си на енергия. Редовно предоставяната информация за разходите за енергия ще създаде стимули за спестяване на

енергия, тъй като ще даде на потребителите пряка обратна връзка относно ефекта от инвестициите в енергийна ефективност и промяна на поведението.

- (22) За да бъде създаден вътрешен пазар на електроенергия, държавите-членки следва да насърчават интеграцията на националните си пазари и сътрудничеството между операторите на мрежи на европейско и регионално равнище.
- (23) Регулаторните органи следва да осигуряват информация за пазара, за да позволят на Комисията да наблюдава и следи европейския пазар на електроенергия и краткосрочното, средносрочното и дългосрочното му развитие, включително такива аспекти като производствен капацитет, различни източници на производство на електроенергия, инфраструктурни съоръжения за пренос и разпределение, трансгранична търговия, инвестиции, цени на едро и потребителски цени, ликвидност на пазара, подобрения на екологичните показатели и ефективността.
- (24) Тъй като целта на предлаганото действие, а именно създаването на напълно работещ вътрешен пазар на електроенергия, не може да бъде постигната в достатъчна степен от държавите-членки и може следователно поради мащаба и ефекта на действието да бъде по-добре постигната на общностно равнище, Общността може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарността съгласно член 5 от Договора. В съответствие с принципа на пропорционалността, определен в горепосочения член, обхватът на настоящата директива не надхвърля необходимото за постигането на тези цели.
- (25) Регламент (ЕО) № 1228/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електроенергия¹⁶ предоставя на Комисията възможността да приема насоки за постигането на необходимата степен на хармонизация. Тези насоки, представляващи мерки за прилагане със задължителна сила, са полезен инструмент, който при необходимост може да бъде бързо приспособен.
- (26) Мерките, необходими за изпълнение на Директива 2003/54/ЕО, изменена с настоящата директива, следва да бъдат приети съгласно Решение на Съвета 1999/468/ЕО от 28 юни 1999 г. относно установяване на условията и реда за упражняване на изпълнителните правомощия, предоставени на Комисията¹⁷.
- (27) На Комисията по-специално следва да бъде предоставено правото да приема насоките, които са необходими за осигуряването на минималната степен на хармонизация, нужна за постигането на целта на Директива 2003/54/ЕО. Тъй като тези мерки са от общ характер и са разработени за допълване на Директива 2003/54/ЕО чрез добавяне на нови неосновни елементи, те се приемат в съответствие с процедурата за регулиране с контрол, предвидена в член 5а от Решение 1999/468/ЕО.
- (28) Директива 2003/54/ЕО следва да бъде съответно изменена,

¹⁶ ОВ L 176, 15.7.2003 г., стр. 1.

¹⁷ ОВ L 184, 17.7.1999 г., стр. 23. Решение, изменено с Решение 2006/512/ЕО (ОВ L 200, 22.7.2006 г., стр. 11).

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1 *Изменения на Директива 2003/54/ЕО*

Директива 2003/54/ЕО се изменя, както следва:

(1) Член 2 се изменя, както следва:

а) точка 21 се изменя, както следва:

“21. „вертикално интегрирано предприятие“ означава електроенергийно предприятие или група електроенергийни предприятия, в които едно и също лице или едни и същи лица имат правомощията пряко или непряко да упражняват контрол по смисъла на член 3, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 139/2004 на Съвета от 20 януари 2004 г. относно контрола върху концентрациите между предприятия* и когато съответното предприятие или група предприятия изпълняват най-малко една от функциите пренос или разпределение и най-малко една от функциите производство или доставка на електроенергия,“

* ОВ L 24, 29.1.2004 г., стр.1.

б) Добавят се следните точки 32—34:

"32. „договор за доставка на електроенергия“ означава договор за доставка на електроенергия, но не включва електроенергийни деривати;

33. „електроенергиен дериват“ означава финансов инструмент, посочен в точки 5, 6 и 7 от раздел В от приложение I към Директива 2004/39/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. относно пазарите на финансови инструменти¹⁸, когато този инструмент е свързан с електроенергията;

34. „контрол“ означава всякакви права, договори или всякакви други средства, които самостоятелно или в комбинация и предвид свързаните фактически и правни обстоятелства предоставят възможността за упражняване на решаващо влияние върху дадено предприятие, по-специално чрез:

а) собственост или право на ползване на всички или част от активите на дадено предприятие;

б) права или договори, които предоставят решаващо влияние върху състава, гласуването или решенията на органите на предприятието.“

(2) В член 3 се добавя следният параграф 10:

¹⁸ ОВ L 145, 30.4.2004 г., стр. 1.

"10. Комисията може да приеме насоки за прилагането на настоящия член. Тази мярка, целяща изменение на неосновни елементи от настоящата директива чрез допълването ѝ, се приема в съответствие с процедурата по регулиране с контрол, посочена в член 27б, параграф 3."

(3) Добавя се следният член 5а:

„Член 5а

Насърчаване на регионалното сътрудничество

Държавите-членки сътрудничат помежду си с цел интегриране на националните си пазари най-малко на регионално равнище. По-специално държавите-членки насърчават сътрудничеството между операторите на мрежи на регионално равнище и стимулират синхронизирането на законодателните и регулаторните им рамки. Географската територия, обхваната от регионалните сътрудничества, съответства на определението на Комисията за географски територии съгласно член 2з, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1228/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електроенергия¹⁹."

(4) Член 8 се заменя, както следва:

„Член 8

Отделяне на преносните системи и операторите на преносни системи

1. Държавите-членки гарантират, че считано от [дата на транспонирането плюс една година], както следва:

а) всяко предприятие, притежаващо преносна система, действа като оператор на преносна система;

б) същото лице или същите лица няма право:

i) да упражняват пряко или непряко контрол върху предприятие, изпълняващо най-малко една от функциите производство или доставка, и едновременно с това да упражняват пряко или непряко контрол или да имат каквито и да е интереси или права върху оператор на преносна система или преносна система,

или

ii) да упражняват пряко или непряко контрол върху оператор на преносна система или преносна система и едновременно с това да упражняват пряко или непряко контрол или да имат каквито и да е интереси или права върху предприятие, изпълняващо най-малко една от функциите производство или доставка,

¹⁹ ОВ L 176, 15.7.2003 г., стр. 1.

в) едно и също лице или едни и същи лица нямат право да назначават членове на надзорния съвет, управителния съвет или законно представляващи предприятието органи на оператор на преносна система или на преносна система и едновременно с това да упражняват пряко или непряко контрол или да имат каквито и да е интереси или права върху предприятие, изпълняващо най-малко една от функциите производство или доставка;

г) едно и също лице няма право да бъде член на надзорния съвет, управителния съвет или на законно представляващи предприятието органи едновременно на предприятие, изпълняващо най-малко една от функциите производство или доставка, и на оператор на преносна система или на преносна система.

2. Интересите и правата, споменати в параграф 1, точка б) включват по-специално:

- а) притежаването на част от капитала или стопанските активи или
- б) правото на гласуване, или
- в) правото на назначаване на членове на надзорния съвет, управителния съвет или на органите, законно представляващи предприятието, или
- г) правото на получаване на дивиденди или други дялове от печалбите.

3. За целите на параграф 1, буква б) понятието „предприятие, изпълняващо най-малко една от функциите производство или доставка“ съответства изцяло на понятието „предприятие, изпълняващо най-малко една от функциите производство или доставка“ по смисъла на Директива 2003/55/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 година относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ и отменяне на Директива 98/30/ЕО*, а термините „оператор на преносна система“ и „преносна система“ съответстват изцяло на термините „оператор на преносна система“ и „преносна система“ по смисъла на посочената директива.

* ОВ L 176, 15.7.2003 г., стр. 57.

4. Държавите-членки могат да разрешават дерогации от параграф 1, букви б) и в) до [дата на транспониране плюс две години] при условие, че операторите на преносни системи не са част от вертикално интегрирани предприятия.

5. Задължението, определено в параграф 1, буква а), се смята за изпълнено, когато няколко предприятия, притежаващи преносни системи, са създали съвместно предприятие, което действа като оператор на преносна система в няколко държави-членки по отношение на съответните преносни системи. Друго предприятие не може да бъде част от съвместното предприятие, освен ако е било одобрено за независим оператор на система съгласно член 10.

6. Държавите-членки гарантират, че споменатата в член 12 чувствителна търговска информация, притежавана от оператор на преносна система, който е бил част от вертикално интегрирано предприятие, и персоналят на този

оператор не се прехвърлят към предприятията, изпълняващи най-малко една от функциите производство или доставка.“

(5) Добавят се следните членове 8а и 8б:

„Член 8а

Контрол над собствениците на преносни системи и операторите на преносни системи

1. Без да се накърняват международните задължения на Общността, преносните системи или операторите на преносни системи не могат да бъдат контролирани от лице или лица от трети държави.
2. Споразумение с една или повече трети държави, по което Общността е страна, може да позволи дерогация от параграф 1.

Член 8б

Определяне и сертифициране на операторите на преносни системи

1. Предприятията, които притежават преносна система и които са сертифицирани от националния регулаторен орган по отношение на съответствието им с изискванията на член 8, параграф 1, и член 8а в съответствие с посочената по-долу процедура за сертифициране, се одобряват и определят за оператори на преносни системи от държавите-членки. Изборът на оператори на преносни системи се съобщава на Комисията и се публикува в Официален вестник на Европейския съюз.
2. Без да се накърняват международните задължения на Общността, в случаите, когато собственик на преносна система или оператор на преносна система, обект на контрол от лице или лица от трети държави в съответствие с член 8а, е поискал да бъде сертифициран, собственикът или оператор на преносна система получава отказ, освен ако покаже, че няма възможност на съответното лице да бъде оказано пряко или непряко влияние в нарушение на член 8, параграф 1, от който и да е оператор, действащ в сектора на производството или доставките на газ или електроенергия, или от трета държава.
3. Операторите на преносни системи нотифицират регулаторния орган относно всякакви планирани сделки, които може да изискват преоценка на съответствието им с разпоредбите на член 8, параграф 1, или член 8а.
4. Регулаторните органи следят за постоянното съответствие на операторите на преносни системи с разпоредбите на член 8, параграф 1, и член 8а. Те откриват процедура по сертифициране, за да гарантират това съответствие.
 - а) на основата на нотификация от оператора на преносна система съгласно параграф 3;
 - б) по собствена инициатива в случаите, когато имат сведения, че планирана промяна на правомощията или влиянието върху собствениците на преносни системи или операторите на преносни системи може да доведе до нарушение

на член 8, параграф 1, или член 8а, или когато имат основания да смятат, че такова нарушение вече може да е извършено; или

в) на основата на мотивирано искане от Комисията.

5. Регулаторните органи вземат решение относно сертифицирането на даден оператор на преносна система в срок от четири месеца от датата на нотификацията от оператора на преносна система или от датата на искането на Комисията. След изтичането на този срок сертификатът се смята за издаден. Изричното или мълчаливото решение на регулаторния орган може да стане ефективно единствено след закриването на процедурата, определена в параграфи 6—9, и само при условие, че Комисията не е повдигнала възражения.

6. Изричното или мълчаливото решение относно сертифицирането се нотифицира незабавно на Комисията от регулаторния орган заедно с цялата свързана с решението информация.

7. Комисията проучва нотификацията веднага след получаването ѝ. Когато Комисията смята, че решението на регулаторния орган предизвиква сериозни съмнения по отношение на съответствието му с разпоредбите на член 8, параграф 1, член 8а или член 8б, параграф 2, в срок от два месеца от получаването на нотификацията Комисията взема решение да открие производство. В този случай тя кани регулаторния орган и съответния оператор на преносна система да представят становищата си. Когато Комисията има необходимост от допълнителна информация, двумесечният срок може да бъде удължен с два допълнителни месеца считано от получаването на цялата информация.

8. Когато Комисията е взела решение да открие производство, в срок, не по-дълъг от четири месеца от приемането на такова решение, тя издава крайно решение:

а) да не повдига възражения срещу решението на регулаторния орган;

или

б) изискващо от съответния регулаторен орган да измени или оттегли решението си, ако Комисията смята, че разпоредбите на член 8, параграф 1, член 8а или член 8б, параграф 2, не са спазени.

9. Когато Комисията не е взела решение за откриване на производство или окончателно решение в сроковете, определени съответно в параграфи 7 и 8, се смята, че тя не е повдигнала възражения срещу решението на регулаторния орган.

10. Регулаторният орган изпълнява решението на Комисията, като изменя или отменя решението относно сертифицирането в срок от четири седмици, и информира съответно Комисията.

11. Регулаторните органи и Комисията могат да изискват от операторите на преносни системи и от предприятията, извършващи най-малко една от

функциите производство или доставка, всякаква информация, свързана с изпълнението на задълженията им по настоящия член.

12. Регулаторните органи и Комисията са длъжни да запазят поверителността на чувствителната търговска информация.

13. Комисията приема насоки, определящи подробностите относно процедурата, която трябва да бъде следвана за прилагането на параграфи 6—9. Тази мярка, целяща изменение на неосновни елементи от настоящата директива чрез допълването ѝ, се приема в съответствие с процедурата по регулиране с контрол, посочена в член 27б, параграф 3.“

(6) В член 9 буква а) се заменя, както следва:

„а) осигуряване на дългосрочната способност на системата да отговаря на разумните заявки за пренос на електроенергия, експлоатация, поддръжка и развитие при икономически приемливи условия на сигурни, надеждни и ефективни преносни системи при спазване на екологичните изисквания, както и стимулиране на енергийната ефективност, научноизследователската и иновационната дейност, особено с оглед да бъде осигурено навлизането на технологиите за производство на енергия от възобновяеми източници и разпространението на нисковъглеродните технологии.“

(7) Член 10 се заличава.

(8) Добавят се следните членове 10 и 10а:

„Член 10

Независими оператори на системи

1. В случаите, когато преносната система принадлежи на вертикално интегрирано предприятие към датата на влизане в сила на настоящата директива, държавите-членки могат да позволят дерогации от член 8, параграф 1, при условие, че съответната държава-членка е избрала независим оператор на система по предложение на собственика на преносната система, ако изборът е одобрен от Комисията. Вертикално интегрирани предприятия, притежаващи преносна система, в никакъв случай не бива да бъдат ограничавани, когато предприемат мерки, за да отговорят на изискванията на член 8, параграф 1.

2. Държава-членка може да одобрява и определя независим оператор на система, само когато:

- а) кандидатът за оператор е показал, че отговаря на изискванията на член 8, параграф 1, букви б) — г);
- б) кандидатът за оператор е показал, че разполага с финансовите, техническите и човешките ресурси, необходими за изпълнението на задачите му по член 9;
- в) кандидатът за оператор се е задължил да изпълнява десетгодишен план за развитието на мрежата, предложен от регулаторния орган;

- г) собственикът на преносна система е показал способността си да изпълнява задълженията си по параграф 6. За тази цел същият представя всички проекти на договорни споразумения с предприятието-кандидат и с всички други заинтересовани лица;
 - д) кандидатът за оператор е показал способността си да изпълнява задълженията си съгласно Регламент (ЕО) № 1228/2003 на Европейския парламент и Съвета от 26 юни 2003 г. относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електроенергия*, включващи сътрудничеството между операторите на преносни системи на европейско и регионално равнище.
-

ОВ L 176, 15.7.2003 г., стр. 1—10.

3. Предприятията, които са получили сертификат от националния регулаторен орган, удостоверяващ съответствието им с изискванията на член 8а и член 10, параграф 2, се одобряват и определят за независими оператори на системи от държавите-членки. В този случай се прилага процедурата за сертифициране по член 8б.

4. Когато Комисията е взела решение съгласно процедурата по член 8б и установи, че регулаторният орган не се е съобразил в срок от два месеца с решението ѝ, в срок от шест месеца по предложение на Агенцията за сътрудничество между енергийните регулатори и след изслушване на становищата на собственика на преносна система и оператора на преносна система Комисията определя независим оператор на система за срок от 5 години. Собственикът на преносна система може по всяко време да предложи на регулаторния орган да определи нов независим оператор на система съгласно процедурата по член 10, параграф 1.

5. Всеки независим системен оператор отговаря за осигуряването и управлението на достъпа на трети страни, включително за събирането на такси за достъп и претоварване и на приходи от механизма за компенсиране между операторите на преносни мрежи в съответствие с член 3 от Регламент (ЕО) № 1228/2003, както и за експлоатацията, поддръжката и развитието на преносната система и за осигуряването на дългосрочната способност на системата да отговаря на разумното търсене чрез инвестиционно планиране. В рамките на развитието на мрежата независимият оператор на системата отговаря за планирането (включително за процедурите за получаване на разрешителни), изграждането и пускането в експлоатация на новата инфраструктура. За тази цел той действа като оператор на преносна система съгласно разпоредбите на настоящата глава. Собствениците на преносни системи не отговарят за предоставянето и управлението на достъпа на трети страни, нито за инвестиционното планиране.

6. Когато бъде определен независимият оператор на система, собственикът на преносната система е длъжен да:

- а) осигурява необходимото сътрудничество и помощ на независимия оператор на система при изпълнението на задълженията му, като тук се включва по-специално цялата необходима информация;

- б) финансира инвестициите, които независимият оператор на системата е решил да направи и които са одобрени от регулаторния орган, или дава съгласието си да бъдат финансирани от която и да е заинтересована страна, включително от независимия оператор на системата. Регулаторният орган одобрява съответните финансови споразумения. Преди това одобрение регулаторният орган се консултира със собственика на активите и други заинтересовани страни.
 - в) осигурява покритието на отговорността, свързана с активите на мрежата, с изключение на отговорността, която е свързана със задачите на независимия оператор на системата;
 - г) осигурява гаранциите, необходими за улесняване на финансирането на всякакви разширения на мрежата с изключение на инвестициите, за които в съответствие с буква б) е дал съгласието си да бъдат финансирани от която и да е заинтересована страна, включително от независимия оператор на система.
7. Съответният национален орган за защита на конкуренцията, действащ в тясно сътрудничество с регулаторния орган, разполага с всички необходими правомощия за ефективен надзор над изпълнението на задълженията на собственика на преносна система съгласно параграф 6.

Член 10а

Отделяне на собствениците на преносни системи

1. Когато има определен независим оператор на система, собствениците на преносни системи, които са част от вертикално интегрирани предприятия, са независими поне по отношение на правната си форма, организацията и вземането на решения от други дейности, които не са свързани с преноса.
2. Следните минимални критерии се прилагат, за да се осигури независимостта на собствениците на преносни системи съгласно параграф 1:
 - а) лицата, отговорни за управлението на дружеството-собственик на преносната мрежа, нямат право да участват в дружествени структури на интегрираното електроенергийно предприятие, отговарящи пряко или непряко за ежедневното управление на производството, разпределението и доставката на електроенергия;
 - б) необходимите мерки следва да бъдат взети, за да се гарантира, че професионалните интереси на лицата, които отговарят за управлението на дружеството-собственик на преносната система, се вземат предвид по начин, осигуряващ способността им да действат независимо;
 - в) собственикът на преносната система въвежда програма за постигане на съответствие с изискванията, в която са посочени взетите мерки за недопускане на дискриминационно поведение, и гарантира, че спазването ѝ се контролира по подходящ начин. Програмата определя специфичните задължения на служителите за изпълнението на тази цел. Служителят или

органът, отговарящ за спазването на горепосочената програма, представя на регулаторните органи годишен доклад, в който са посочени взетите мерки и който се публикува.

3. Комисията може да приеме насоки за осигуряване на пълно и ефективно изпълнение на изискванията на параграф 2 от настоящия член от страна на собственика на преносна система. Тази мярка, целяща изменение на неосновни елементи от настоящата директива чрез допълването ѝ, се приема в съответствие с процедурата по регулиране с контрол, посочена в член 27б, параграф 3.“

(9) Член 12 се заменя, както следва:

„Член 12

Поверителност за операторите на преносни системи и собствениците на преносни системи

1. Без да се засяга член 18 или други законови задължения за разкриване на информация, всеки оператор на преносна система и собственик на преносна система запазва поверителността на чувствителната търговска информация, получена при извършването на дейността му, и предотвратява разкриването по дискриминационен начин на информацията относно собствената си дейност, която може да доведе до търговски предимства, и по-специално не разкрива никаква чувствителна търговска информация на останалите части от дружеството, освен ако това е необходимо за сключването на търговска сделка. За да се осигури изцяло спазването на правилата за отделяне на информацията, трябва да се гарантира също така, че собственикът на преносната система и останалата част от дружеството не използват съвместни служби, освен с чисто административни или информационни функции (например не е допустимо да имат общ правен отдел).

2. Операторите на преносни системи нямат право в контекста на продажбите или покупките на електроенергия от свързани предприятия да злоупотребяват с чувствителна търговска информация, получена от трети страни при осигуряването или договарянето на достъп до системата.“

(10) Член 15 се изменя, както следва:

а) В член 2, буква в), след първото изречение се добавя следното изречение: „За да изпълнява тези задачи, операторът на разпределителна система разполага с необходимите ресурси, включително човешки, технически, финансови и физически.“

б) В параграф 2 буква г) се изменя, както следва:

і) последното изречение се изменя, както следва: „Служителят или органът, отговарящ за спазването на програмата за съответствие с изискванията, наричан по-долу „отговорник по съответствието“, представя на регулаторния орган по член 22а, параграф 1, годишен доклад, в който са посочени взетите мерки и който се публикува.

ii) Добавя се следното изречение: „Отговорникът по съответствието има пълна независимост и достъп до цялата необходима за изпълнението на задачите му информация на оператора на разпределителна система и всички свързани дружества.“

в) Добавят се следните параграфи 3 и 4:

"3. Когато операторът на разпределителна система е част от вертикално интегрирано предприятие, държавите-членки гарантират, че дейността му се следи, така че да не може да се възползва от вертикалната си интеграция за ограничаване на конкуренцията. По-специално вертикално интегрираният оператор на разпределителна система няма право в комуникациите си и при използването на търговската си марка да създава възможност за объркване относно отделната идентичност на клона за доставка на вертикално интегрираното предприятие.

4. Комисията може да приема насоки за гарантиране на пълно и ефективно съответствие на оператора на разпределителна система с изискванията на параграф 2 по отношение на пълната независимост на оператора на разпределителна система, липсата на дискриминационно поведение и невъзможността дейностите по доставка на вертикално интегрираното предприятие да получат несправедливо предимство благодарение на вертикалната си интеграция. Тази мярка, целяща изменение на неосновни елементи от настоящата директива чрез допълването ѝ, се приема в съответствие с процедурата по регулиране с контрол, посочена в член 27б, параграф 3.“

(11) Член 17 се заменя, както следва:

„Настоящата директива не може да възпрепятства дейността на комбиниран оператор на преносна и разпределителна система при условие, че същият отговаря за всяка от дейностите си на приложимите разпоредби на член 8, член 10б и член 15, параграф 1.“

(12) След член 22 се добавя следната глава VIIa:

„ГЛАВА VIIa

НАЦИОНАЛНИ РЕГУЛАТОРНИ ОРГАНИ

Член 22a

Определяне и независимост на регулаторните органи

1. Всяка държава-членка определя един единствен национален регулаторен орган.

2. Държавите-членки гарантират независимостта на националните регулаторни органи и безпристрастното и прозрачно упражняване на правомощията им. За тази цел държавите-членки гарантират, че при изпълнението на регулаторните си задачи съгласно настоящата директива регулаторният орган е юридически отделен и функционално независим от всякакви други публичноправни или

частноправни субекти, както и че персоналът и ръководителите му действат независимо от всякакви пазарни интереси и нито търсят, нито получават указания от правителствата или от други публичноправни или частноправни лица.

3. За да опазят независимостта на регулаторния орган, държавите-членки по-специално гарантират, че:

- а) регулаторният орган има качество на юридическо лице, бюджетна автономност и подходящи човешки и финансови ресурси за изпълнението на задълженията си;
- б) ръководителите му са назначени за определен мандат, който е не по-малък от пет години и не може да бъде подновяван, и могат да бъдат освобождавани от служба по време на мандата си, само ако вече не отговарят на условията по настоящия член или при виновно извършено тежко нарушение.

Член 226

Цели на политиката на регулаторния орган

При изпълнението на регулаторните си задачи, определени в настоящата директива, регулаторният орган взема всички разумни мерки за постигането на следните цели:

- а) насърчаване, в тясно взаимодействие с Агенцията, регулаторните органи на другите държави-членки и Комисията, на развитието на конкурентен, сигурен и устойчив от екологична гледна точка вътрешен пазар на електроенергия в рамките на Общността, както и на ефективното отваряне на пазара за всички потребители и доставчици в Общността;
- б) развитие на конкурентни и добре функциониращи регионални пазари в рамките на Общността за постигане на целта, посочена в буква а);
- в) отмяна на ограниченията пред търговията с електроенергия между държавите-членки, включително развитие на трансгранични преносни мрежи с подходящ капацитет, които да отговарят на търсенето, да стимулират интеграцията на националните пазари и да позволят свободен пренос на електроенергия в Общността;
- г) осигуряване на развитието на сигурни, надеждни и ефективни системи, повишаване на енергийната ефективност, адекватността на системите и научноизследователската и иновационната дейност за задоволяване на търсенето и развитието на иновативни технологии за производство на енергия от възобновяеми източници както в краткосрочен, така и в дългосрочен план;

- д) осигуряване на подходящи стимули в краткосрочен и дългосрочен план за операторите на мрежи да увеличават ефективността на мрежите и да насърчават интеграцията на пазарите;
- е) осигуряване на ефективно функциониране на националния пазар и насърчаване на ефективната конкуренция в сътрудничество с органите за защита на конкуренцията.

Член 22в

Задължения и правомощия на регулаторния орган

1. Регулаторният орган има следните задължения:

- а) да осигурява изпълнението от страна на операторите на преносни и разпределителни системи и, при необходимост, на собствениците на системи, както и на всички електроенергийни предприятия, на задълженията им съгласно настоящата директива и съответното законодателство на Общността, включително по отношение на въпроси от трансграничен характер;
- б) да си сътрудничи по въпроси от трансграничен характер с регулаторния орган или органи на съответните държави-членки;
- в) да изпълнява и прилага решенията на Агенцията и Комисията;
- г) да представя ежегоден доклад за дейността и изпълнението на задълженията си пред компетентните органи на държавите-членки, Агенцията и Комисията. Този доклад съдържа предприетите мерки и получените резултати по отношение на всяко задължение, посочено в настоящия член;
- д) да гарантира, че няма кръстосано субсидиране между дейностите по пренос, разпределение и доставка;
- е) да преглежда инвестиционните планове на операторите на преносни системи и да изготвя оценка в годишния си доклад на инвестиционните планове на операторите на преносни системи по отношение на съвместимостта им с десетгодишния европейски план за развитие на мрежата, споменат в член 2в, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1228/2003;
- ж) да следи за сигурността и надеждността на мрежата и да преразглежда правилата за сигурност и надеждност на мрежата;
- з) да следи равнището на прозрачност, като гарантира, че електроенергийните предприятия изпълняват задълженията си в това отношение;
- и) да наблюдава степента на отваряне на пазара и конкуренцията в секторите на едро и на дребно, включително на борсите за електроенергия, да следи цените на електроенергията за домакинствата,

процента на смяна на доставчика, процента на прекратяване на снабдяването и жалбите на домакинствата в стандартизирана форма, както и да следи за всякакво изкривяване или ограничение на конкуренцията в сътрудничество с органите за защита на конкуренцията, включително да предоставя нужната информация и да съобщава за съответните случаи на горепосочените органи;

- й) да следи времето, за което преносните и разпределителните предприятия извършват присъединявания и ремонти;
- к) да осигурява, без това да засяга компетенциите на други национални регулаторни органи, високи стандарти на свързаните с електроенергията универсални и обществени услуги, да осигурява защита на уязвимите клиенти и да гарантира ефективността на определените в приложение А мерки за защита на потребителите;
- л) да публикува поне веднъж годишно препоръки относно съответствието на тарифите за доставка с разпоредбите на член 3;
- м) да осигурява достъп до данните за потреблението на клиентите, да прилага стандартизиран формат за данните за потреблението и достъп до тези данни съгласно буква з) от приложение А;
- н) да следи за прилагането на правила за функциите и отговорностите на операторите на преносни системи, операторите на разпределителни системи, доставчиците и клиентите и другите участници на пазара съгласно Регламент (ЕО) № 1228/2003;
- о) да следи инвестициите в производствени мощности с оглед на сигурността на доставките.

2. В допълнение към посочените в параграф 1 задължения регулаторният орган извършва следните действия след избора на независим оператор на система съгласно член 10:

- а) следи за изпълнението от страна на собственика на преносна система и независимия оператор на задълженията им по настоящия член и налага санкции за неизпълнението им съгласно член 3, буква г);
- б) следи отношенията и комуникациите между независимия оператор на система и собственика на преносната система, за да гарантира изпълнението на задълженията от страна на независимия оператор на система, като по-специално одобрява договорите и действа като орган за разрешаване на споровете между независимия оператор на система и собственика на преносната система, разглеждайки всяка жалба от която и да е от двете страни съгласно параграф 7;
- в) без да засяга процедурата по член 10, параграф 2, буква в), одобрява по отношение на първия десетгодишен план за развитие на мрежата планираните инвестиции и многогодишния план за развитие на мрежата, представян ежегодно от независимия оператор на система;

- г) гарантира, че прилаганите от независимите системни оператори тарифи за достъп до мрежите включват възнаграждение за собственика или собствениците на мрежи, което да осигурява адекватна доходност от активите на мрежата и от новите инвестиции в нея;
- д) притежава правомощията да извършва проверки в обектите на собственика на преносна система и на независимия оператор на система;
- е) следи за използването на таксите за претоварване, събирани от независимия оператор на система съгласно член 6, параграф 6 от Регламент (ЕО) № 1228/2003 на Европейския парламент и Съвета от 26 юни 2003 г. относно условията за достъп до мрежата за трансграничен обмен на електроенергия²⁰

3. Държавите-членки гарантират, че на регулаторните органи са дадени правомощията, които са необходими за ефективното и своевременно изпълнение на задълженията им по параграфи 1 и 2. За тази цел регулаторният орган има най-малко следните правомощия:

- а) да издава решения със задължителна сила спрямо електроенергийните предприятия;
- б) да извършва в сътрудничество с националните органи за защита на конкуренцията проучвания относно функционирането на електроенергийните пазари и при липса на нарушения на правилата за защита на конкуренцията да взема решения „за приемане на всякакви подходящи, необходими и пропорционални мерки за стимулиране на ефективната конкуренция и за гарантиране на правилното функциониране на пазара, включително виртуални електроцентрали;
- в) да изисква всякаква информация от електроенергийните предприятия, необходима за изпълнението на задачите му;
- г) да налага ефективни, целесъобразни възпиращи санкции спрямо електроенергийните предприятия, които не изпълняват задълженията си съгласно настоящата директива или решенията на регулаторния орган или Агенцията;

д) да разполага с адекватни правомощия за провеждане на разследвания и издаване на предписания за уреждане на спорове съгласно параграфи 7 и 8;

е) да одобрява защитни мерки съгласно член 24.

4. Регулаторните органи отговарят за определяне или одобряване преди влизането им в сила на реда и условията за:

- а) свързване и достъп до национални мрежи, включително тарифи за пренос и разпределение. Тези тарифи дават възможност да се направят

²⁰ ОВ L 176, 15.7.2003 г., стр. 1.

необходимите инвестиции в мрежите по начин, който позволява тези инвестиции да обезпечат трайността на мрежите;

- б) осигуряване на изравнителни услуги.
5. При определянето или одобряването на тарифите регулаторните органи осигуряват подходящи стимули в краткосрочен и дългосрочен план за операторите на мрежи да повишават ефективността, да насърчават пазарната интеграция и да подкрепят съответните научноизследователски дейности.
 6. Регулаторните органи следва да имат правомощията да изискват от операторите на преносни и разпределителни системи при необходимост да променят реда и условията, включително тарифите, споменати в настоящия член, за да се гарантира, че те са съразмерни и приложени по недискриминационен начин.
 7. Всяка страна, която има оплакване срещу оператор на преносна или разпределителна система, може да отнесе жалбата си към регулаторния орган, който, действайки като орган за решаване на спорове, издава решение в срок от два месеца от получаването на жалбата. Този срок може да бъде удължен с два месеца, ако регулаторните органи се нуждаят от допълнителна информация. Този срок може да бъде удължен със съгласието на тъжителя. Такова решение има задължителна сила ако и докато не бъде отменено при обжалване.
 8. Всяка страна, която е заинтересована и има право да подаде жалба срещу решение за методиките, взето съгласно настоящия член, или в случаите, когато регулаторният орган има задължението да дава експертно становище относно предложените методики, може най-късно в срок от два месеца или в по-кратък срок, предвиден от държавите-членки, от публикуването на решението или предложението за решение, да представи искова молба за преразглеждане. Посочената искова молба няма суспензивно действие.
 9. Държавите-членки са длъжни да създадат подходящи и ефективни механизми за регулиране, контрол и прозрачност, за да се избегне злоупотреба с господстващо положение, особено във вреда на потребителите, и всякакво хищническо поведение. Тези механизми следва да вземат предвид разпоредбите на Договора и по-специално член 82 от него.
 10. Държавите-членки гарантират, че ще бъдат взети съответни мерки, включително административни действия или съдебно преследване съгласно националните им закони, срещу физически или юридически лица, които са отговорни за неспазването на правилата за поверителност, наложени от настоящата директива.
 11. Жалбите и исковите молби, посочени в параграфи 7 и 8, не накърняват упражняването на правото на обжалване в съответствие с общностното и националните законодателства.

12. Решенията на регулаторните органи се придружават от мотиви.
13. Държавите-членки гарантират, че на национално равнище съществуват подходящи механизми, съгласно които всяка страна, засегната от решение на националния регулаторен орган, има право на обжалване пред орган, който е независим от двете заинтересовани страни.
14. Комисията може да приеме насоки за упражняването от страна на регулаторните органи на правомощията, описани в настоящия член. Тази мярка, целяща изменение на неосновни елементи от настоящата директива чрез допълването ѝ, се приема в съответствие с процедурата по регулиране с контрол, посочена в член 27б, параграф 3.“

Член 22г

Регулаторен режим по трансгранични въпроси

1. Регулаторните органи осъществяват тясно сътрудничество помежду си, консултират се взаимно и предоставят един на друг и на Агенцията всякаква информация, необходима за изпълнението на задачите им съгласно настоящата директива. По отношение на обменяната информация получаващият орган гарантира същата степен на поверителност, каквато се изисква от предоставящия орган.
2. Регулаторните органи си сътрудничат най-малко на регионално равнище, за да насърчат създаването на оперативни споразумения с цел осигуряване на оптимално управление на мрежата, развиване на съвместни борси за електроенергия и разпределяне на трансграничния капацитет, и за да осигуряват минимален капацитет на междусистемните връзки в съответния регион, за да бъде дадена възможност за развитие на ефективна конкуренция.
3. Агенцията взема решения относно регулаторния режим за междусистемната инфраструктура, свързваща най-малко две държави-членки:
 - а) на основата на съвместно искане от компетентните национални регулаторни органи; или
 - б) когато компетентните национални регулаторни органи не са постигнали споразумение относно подходящия регулаторен режим в рамките на шест месеца от датата, на която документацията е била предадена на последния от посочените регулаторни органи.
4. Комисията може да приеме насоки относно обхвата на задължението на регулаторните органи да сътрудничат помежду си и с Агенцията и относно случаите, когато Агенцията става компетентният орган, който трябва да вземе решение за регулаторния режим за междусистемната инфраструктура, свързваща най-малко две държави-членки. Тези мерки, целящи изменение на неосновни елементи от настоящата директива чрез допълването ѝ, се приемат в съответствие с процедурата по регулиране с контрол, посочена в член 27б, параграф 3.

Член 22д

Съответствие с насоките

1. Всеки регулаторен орган и Комисията могат да поискат становището на Агенцията относно съответствието на дадено решение, взето от регулаторен орган, с насоките, посочени в настоящата директива или в Регламент (ЕО) № 1228/2003.
2. Агенцията предоставя становището си на регулаторния орган, който го е поискал, или съответно на Комисията, и на регулаторния орган, който е взел съответното решение, в срок от четири месеца.
3. Когато регулаторният орган, който е взел решението, не се съобрази със становището на Агенцията в срок от четири месеца от датата на получаването му, Агенцията информира съответно Комисията.
4. Всеки регулаторен орган може да информира Комисията, когато смята, че решението, взето от даден регулаторен орган, не съответства на насоките, посочени в настоящата директива или в Регламент (ЕО) № 1228/2003, в срок от два месеца от датата на същото решение.
5. Когато Комисията, в срок от два месеца след като е била информирана от Агенцията съгласно параграф 3 или от регулаторен орган съгласно параграф 4, или по собствена инициатива в срок от три месеца от датата на решението, прецени, че решението на регулаторен орган предизвиква сериозни съмнения относно съответствието му с насоките, посочени в настоящата директива или в Регламент (ЕО) № 1228/2003, Комисията може да реши да открие производство. В този случай тя кани регулаторния орган и страните по производството пред регулаторния орган да представят становищата си.
6. Когато Комисията е взела решение да открие производство, в срок, не по-дълъг от четири месеца от приемането на такова решение, тя издава крайно решение:
 - а) да не повдига възражения срещу решението на регулаторния орган;или
 - б) изискващо от съответния регулаторен орган да измени или оттегли решението си, ако смята, че насоките не са спазени.
7. Когато Комисията не е взела решение за откриване на производство или окончателно решение в сроковете, определени съответно в параграфи 5 и 6, се смята, че тя не е повдигнала възражения срещу решението на регулаторния орган.
8. Регулаторният орган изпълнява решението на Комисията за изменение или отмяна на решението в срок от два месеца и информира съответно Комисията.
9. Комисията приема насоки, определящи подробностите относно процедурата, която трябва да бъде следвана за прилагането на настоящия член. Тази мярка,

целяща изменение на неосновни елементи от настоящата директива чрез допълването ѝ, се приема в съответствие с процедурата по регулиране с контрол, посочена в член 27б, параграф 3.

Член 22е Съхранение на документацията

1. Държавите-членки изискват от предприятията за доставка да съхраняват на разположение на националния регулаторен орган, националния орган за защита на конкуренцията и Комисията за срок от най-малко пет години данните, свързани с всички сключени сделки с договори за доставка на електроенергия и с електроенергийни деривати с клиенти на едро и оператори на преносни системи.

2. Данните съдържат подробности за елементите на съответната сделка като срок, условия за доставка и плащане, количеството, датите и часовете на изпълнението, цените и начините за идентифициране на съответния купувач на едро, както и определени подробности относно всички открити позиции по договори за доставка на електроенергия и по електроенергийни деривати.

3. Регулаторният орган може да реши да предостави на участниците на пазара елементи от тази информация при условие, че не издава чувствителна търговска информация за конкретни играчи на пазара или конкретни сделки. Настоящият параграф не се прилага по отношение на информацията за финансови инструменти, които попадат в обхвата на Директива 2004/39/ЕО.

4. За да гарантира уеднаквеното прилагане на настоящия член, Комисията може да приеме насоки, определящи методите и условията за съхранение на документацията, както и формата и съдържанието на данните, които се съхраняват. Тези мерки, целящи изменение на неосновни елементи от настоящата директива чрез допълването ѝ, се приемат в съответствие с процедурата по регулиране с контрол, посочена в член 27б, параграф 3.

5. По отношение на сделките на предприятията за доставка с електроенергийни деривати с клиенти на едро и оператори на преносни системи настоящият член се прилага едва след като Комисията приеме насоките, посочени в параграф 4.

6. Разпоредбите на настоящия член не създават допълнителни задължения към посочените в параграф 1 органи за лицата, попадащи в обхвата на Директива 2004/39/ЕО.

7. В случай, че споменатите в параграф 1 органи имат нужда от данни, които се съхраняват от лица, попадащи в обхвата на Директива 2004/839/ЕО, отговорните органи съгласно посочената директива предоставят исканите данни на споменатите в параграф 1 органи.

(13) Член 23 се заличава.

(14) Добавя се нов член 27б, както следва:

„Член 27б

Комитет

1. Комисията се подпомага от Комитет.
2. При позоваване на настоящия параграф се прилагат членове 3 и 7 от Решение 1999/468/ЕО, като се взимат предвид разпоредбите на член 8 от него.
3. При позоваване на настоящия параграф, се прилагат член 5а, параграфи 1—4, и член 7 от Решение 1999/468/ЕО, като се взимат предвид разпоредбите на член 8 от посоченото решение.“

(15) В приложение А се добавят следните букви:

„з) имат на разположение данните за потреблението и правото по изрично споразумение и без допълнителни разходи да предоставят достъп до тези данни на всяко предприятие с лиценз за доставка. Страната, отговаряща за управлението на данните, е длъжна да предостави тези данни на предприятието. Държавите-членки определят формата на данните и процедурата, по която доставчиците и потребителите получават достъп до тях. За тази услуга не може да се начисляват допълнителни разходи на потребителите.

и) ежемесечно биват надлежно информирани за действителното потребление на електроенергия и съответните разходи. За тази услуга не може да се начисляват допълнителни разходи на потребителите.

й) могат да сменят доставчика си по всяко време на годината, като отношенията на даден клиент с предишния доставчик се прекратяват не по-късно от един месец след последната доставка от предишния доставчик.“

Член 2

Транспониране

1. Държавите-членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за постигане на съответствие с настоящата директива, не по-късно от [18 месеца от датата на нейното влизане в сила]. Те незабавно съобщават на Комисията текстовете на тези разпоредби, като предоставят същевременно таблица на съответствието между разпоредбите и настоящата директива.

Те прилагат тези разпоредби считано от [18 месеца след датата на влизане в сила].

Когато държавите-членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите-членки.

2. Държавите-членки съобщават на Комисията текстовете на основните разпоредби от националното законодателство, които те приемат в областта, обхваната от настоящата директива.

Член 3

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила на [...] ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 4

Адресати на настоящата директива са държавите-членки.

Съставено в Брюксел на [...] г.

За Европейския парламент
Председател
[...]
[...]

За Съвета
Председател